

Γραφείο Προϋπολογισμού του Κράτους στη Βουλή
Hellenic Parliamentary Budget Office

ΕΚΘΕΣΗ Α ΤΡΙΜΗΝΟΥ 2019

ΑΘΗΝΑ, Μάιος 2019

www.pbo.gr

[κενή σελίδα]

Πρόλογος

Η παρούσα έκθεση του Γραφείου Προϋπολογισμού του Κράτους στη Βουλή αφορά το πρώτο τρίμηνο του 2019.

Για τη σύνταξη της έκθεσης χρησιμοποιήθηκαν επίσημα δημοσιευμένα στοιχεία στα οποία μπορεί να μεταβεί κανείς μέσω των ηλεκτρονικών συνδέσμων στις υπογραμμισμένες λέξεις του κειμένου, αλλά και μη δημοσιευμένα στοιχεία που παρασχέθηκαν από τις αρμόδιες υπηρεσίες.

Ευχαριστούμε το Υπουργείο Οικονομικών (ιδιαίτερα το ΓΛΚ και τον ΟΔΔΗΧ), την Τράπεζα της Ελλάδος, το Υπουργείο Εργασίας (ιδιαίτερα τις Γεν. Δ/νσεις Οικονομικών Υπηρεσιών και Κοινωνικής Αλληλεγγύης και τον ΟΠΕΚΑ) και την ΑΑΔΕ για την παροχή πρόσθετων στοιχείων και διευκρινίσεων. Ενδεχόμενα λάθη και παραλείψεις είναι αποκλειστική ευθύνη του Γραφείου Προϋπολογισμού του Κράτους στη Βουλή.

Η Επιστημονική Επιτροπή:

Άγγελος Κανάς

Παναγιώτης Κωνσταντίνου

Ναπολέον Μαραβέγιας

Αθανάσιος Ταγκαλάκης

Ο Συντονιστής:

Φραγκίσκος Κουτεντάκης

[κενή σελίδα]

Περιεχόμενα

Σύνοψη.....	7
Summary.....	9
1. Μακροοικονομικές εξελίξεις.....	11
1.1. Διεθνές και Ευρωπαϊκό Περιβάλλον.....	11
1.2. Εγχώριο Περιβάλλον.....	12
ΑΕΠ και συνιστώσες.....	12
Ρευστότητα.....	14
Πληθωρισμός.....	14
Εξωτερικός τομέας.....	15
Ανεργία.....	16
Απασχόληση.....	17
Ροές μισθωτής εργασίας.....	17
Αμοιβές.....	17
2. Δημοσιονομικές εξελίξεις.....	19
2.1. Ετήσιο αποτέλεσμα 2018.....	19
2.2. Δημοσιονομικό αποτέλεσμα χωρών Ευρωζώνης (Eurostat 2018).....	20
2.3. Δημοσιονομικά στοιχεία πρώτου τριμήνου 2019.....	22
Μεθοδολογικές Διευκρινίσεις.....	24
2.4. Ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις και απαιτήσεις Δημοσίου.....	25
Ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις δημοσίου.....	25
Ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις φορολογουμένων.....	26
Ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις ασφαλισμένων.....	29
2.5. Δημόσιο χρέος.....	30
Οι αποδόσεις των δεκαετών τίτλων.....	30
3. Διαρθρωτικές εξελίξεις.....	31
3.1. Κοινωνική πολιτική.....	31
Στοιχεία εκτέλεσης προϋπολογισμού κοινωνικής ασφάλισης Α' τριμήνου 2019.....	31
Προστασία ευάλωτων κοινωνικών ομάδων.....	32
3.2. Κοινωνικές δαπάνες στην Ελλάδα και την Ευρωζώνη.....	33
3.2.1 Σύνθεση των κρατικών δαπανών στην Ελλάδα και την Ευρωζώνη.....	34
3.3. Τράπεζες.....	36
3.4. Αποκρατικοποιήσεις.....	37

Ευρετήριο πινάκων

Πίνακας 1 ΑΕΠ και συνιστώσες, ποσοστιαίες μεταβολές (%)	12
Πίνακας 2 Προβλέψεις μεγέθυνσης ΑΕΠ 2019	13
Πίνακας 3 Δημοσιονομικό Αποτέλεσμα 2018, ΔΥΕ Απρίλιος 2019.....	19
Πίνακας 4 Πρωτογενές αποτέλεσμα, ισοζύγιο και ακαθάριστο χρέος Γενικής Κυβέρνησης χωρών Ευρωζώνης, ΔΥΕ (% του ΑΕΠ) 2018.....	21
Πίνακας 5 Εκτέλεση Προϋπολογισμού Γενικής Κυβέρνησης, Ιανουάριος - Μάρτιος, σε εκατ. ευρώ.....	23
Πίνακας 6 Κατανομή οφειλετών.....	28
Πίνακας 7 Εκτέλεση προϋπολογισμού κοινωνικής ασφάλισης Ιανουάριος-Μάρτιος 2019, σε εκατ. ευρώ	31

Ευρετήριο διαγραμμάτων

Διάγραμμα 1 Πληθωρισμός εναρμονισμένου δείκτη και "πυρήνας" πληθωρισμού.....	14
Διάγραμμα 2 Ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών Ιανουαρίου-Μαρτίου, σε εκατ. ευρώ.....	15
Διάγραμμα 3 Ποσοστό ανεργίας, Ελλάδα και Ευρωζώνη.....	16
Διάγραμμα 4 Ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις Γενικής Κυβέρνησης, σε εκατ. ευρώ	25
Διάγραμμα 5 Ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις φορολογούμενων, σε εκατ. ευρώ.....	27
Διάγραμμα 6 Εισπράξεις-διαγραφές και νέα ληξιπρόθεσμα, σε εκατ. ευρώ	28
Διάγραμμα 7 Αποδόσεις 10ετών ομολόγων	30
Διάγραμμα 8 Κοινωνικές Δαπάνες στις χώρες της Ευρωζώνης ως % του ΑΕΠ το 2017	34
Διάγραμμα 9 Ελλάδα-Ευρωζώνη: Κοινωνικές Δαπάνες ως % του ΑΕΠ, 2007-2017	35
Διάγραμμα 10 Ελλάδα-Ευρωζώνη: Δαπάνες Κοινωνικής Προστασίας ως % του ΑΕΠ, 2007-2017	35
Διάγραμμα 11 Εξέλιξη μη εξυπηρετούμενων ανοιγμάτων, σε δις ευρώ	37

Σύνοψη

Σύμφωνα με τα έως τώρα διαθέσιμα στοιχεία, η ελληνική οικονομία διατήρησε τη θετική δυναμική της. Η μεγέθυνση το 2018 ήταν στο επίπεδο του μέσου όρου της Ευρωζώνης, με μεγάλη συνεισφορά των εξαγωγών αλλά αρνητική μεταβολή των συνολικών επενδύσεων. Η ανεργία μειώνεται, η απασχόληση και οι αμοιβές αυξάνονται, ο πληθωρισμός παρουσιάζει αυξητική τάση αλλά το έλλειμμα στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών έχει διευρυνθεί.

Οι βραχυχρόνιοι δείκτες για το 2019 παρουσιάζουν μικτή εικόνα, με επιδείνωση του δείκτη οικονομικού κλίματος, αλλά βελτίωση του δείκτη υπεύθυνων προμηθειών (PMI). Οι επίσημες προβλέψεις για τον ρυθμό μεγέθυνσης του 2019 κυμαίνονται από 1,9% (Τράπεζα της Ελλάδος) μέχρι 2,4% (Διεθνές Νομισματικό Ταμείο). Οι σημαντικοί κίνδυνοι για την ελληνική οικονομία προκύπτουν κατά κύριο λόγο από το εξωτερικό, ιδιαίτερα την επιβράδυνση που παρουσιάζει η Ευρωζώνη, την ευρύτερη χρηματοοικονομική αστάθεια και την κλιμάκωση της εμπορικής διαμάχης ΗΠΑ και Κίνας.

Στα δημοσιονομικά στοιχεία, η χώρα μας κατέγραψε το υψηλότερο πρωτογενές πλεόνασμα μεταξύ των χωρών της Ευρωζώνης (4,4% του ΑΕΠ) και το πέμπτο υψηλότερο συνολικό πλεόνασμα (1,1% του ΑΕΠ, συμπεριλαμβανομένων των τόκων δημοσίου χρέους) επιβεβαιώνοντας την ικανότητα της ελληνικής οικονομίας να παράγει υψηλά και διατηρήσιμα πλεονάσματα. Το γεγονός αυτό προσδίδει πρόσθετη αξιοπιστία στην οικονομική πολιτική και στη δημοσιονομική διαχείριση και εκφράζεται με την αποκλιμάκωση των αποδόσεων των τίτλων του ελληνικού δημοσίου και την πιστοληπτική αναβάθμιση της Ελλάδας από τον οίκο αξιολόγησης DBRS.

Το Πρόγραμμα Σταθερότητας που κατέθεσε η χώρα στην ΕΕ προβλέπει διατήρηση των πρωτογενών και συνολικών πλεονασμάτων για τα επόμενα χρόνια καθώς και την ύπαρξη δημοσιονομικού χώρου της τάξης του 0,6% του ΑΕΠ για το 2019.

Οι προβλέψεις αυτές αναθεωρούνται εκ των πραγμάτων μετά την ψήφιση μιας σειράς επεκτατικών μέτρων που περιλαμβάνουν τη μείωση του ΦΠΑ σε επεξεργασμένα τρόφιμα, εστίαση, ηλεκτρικό ρεύμα και φυσικό αέριο, την αναμόρφωση των συντάξεων χηρείας, την καταβολή ειδικού συνταξιοδοτικού επιδόματος (13^η σύνταξη) και τη δυνατότητα ρύθμισης σε 120 δόσεις των οφειλών προς την εφορία, τα ασφαλιστικά ταμεία και την τοπική αυτοδιοίκηση. Η συνολική επίπτωση των μέτρων για το 2019, σύμφωνα με τις εκθέσεις του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους, είναι κοντά στο 0,55% του ΑΕΠ και μπορεί να καλυφθεί από τον προβλεπόμενο δημοσιονομικό χώρο.

Αξίζει να αναφερθεί ότι όλες οι δημοσιονομικές παρεμβάσεις, τόσο οι επεκτατικές όσο και οι περιοριστικές, έχουν αναδιανεμητικές συνέπειες καθώς επιδρούν διαφορετικά σε επιμέρους ομάδες του πληθυσμού. Με δεδομένο ότι ο δημοσιονομικός χώρος είναι εξ' ορισμού πεπερασμένος, κάθε κυβέρνηση επιλέγει πώς θα κατανείμει το όφελος ή το βάρος μεταξύ των κοινωνικών ομάδων. Τα πρόσφατα επεκτατικά μέτρα ευνοούν κατά κύριο λόγο τους συνταξιούχους αλλά και τους συναλλασσόμενους στις αγορές αγαθών που μειώνεται ο ΦΠΑ. Ειδικά για το δεύτερο, η κατανομή του οφέλους μεταξύ καταναλωτών και παραγωγών θα εξαρτηθεί από την επίπτωση στις τελικές τιμές των αγαθών, η οποία με τη σειρά της εξαρτάται από τις συνθήκες που επικρατούν σε κάθε αγορά. Θεωρητικά, όσο περισσότερο μειωθούν οι τιμές, τόσο μεγαλύτερο όφελος θα καταλήξει στους καταναλωτές ενώ αντίθετα, αν οι τιμές δεν μειωθούν το όφελος θα καταλήξει στους παραγωγούς.

Σημειώνεται, τέλος, ότι τα επεκτατικά μέτρα αναμένεται να επιδράσουν θετικά στην ιδιωτική κατανάλωση η οποία, κατά το μέρος που δεν καταλήξει σε εισαγωγές, θα

ενισχύσει τον ετήσιο ρυθμό μεγέθυνσης. Αυτό θα αντισταθμίσει εν μέρει το δημοσιονομικό τους κόστος, ωστόσο δεν θα πρέπει να υπάρχει η εσφαλμένη εντύπωση ότι η αντιστάθμιση θα είναι πλήρης και τα επεκτατικά μέτρα είναι αυτοχρηματοδοτούμενα. Με δεδομένο τον μόνιμο χαρακτήρα τους, η επίπτωσή τους θα πρέπει να ληφθεί υπόψη στην κατάρτιση του μεσοπρόθεσμου προγράμματος και των ετήσιων προϋπολογισμών ώστε να διασφαλιστεί η επίτευξη των δημοσιονομικών στόχων σε μεσοπρόθεσμο ορίζοντα.

Summary

According to currently available data, the Greek economy retains its positive momentum. Growth in 2018 stood at the level of the Eurozone average, with a large positive contribution from exports but a negative change in total investment. Unemployment is falling, employment and wages are rising, inflation is on the rise but the current account deficit has widened.

Short-term indicators show a mixed picture, with deterioration in the Economic Sentiment Indicator but an improvement in the Purchase Managers' Index (PMI). The official projections for growth in 2019 range from 1.9% (Bank of Greece) to 2.4% (International Monetary Fund). The major risks to the Greek economy are mostly external, particularly the slowdown in the Eurozone, the wider financial instability and the escalation of the trade dispute between the US and China.

In fiscal terms, Greece recorded the highest primary surplus among the Eurozone countries (4.4% of GDP) and the fifth highest total surplus (1.1% of GDP, including government debt servicing) confirming the economy's ability to generate high and sustainable fiscal surpluses. This enhances the credibility of the economic policy and public financial management and is reflected in the decline of government bond yields and the upgrade by the DBRS ratings agency.

The Stability Program submitted by the country to the EC provides for the maintenance of primary and global surpluses for the coming years as well as the existence of a fiscal space of 0.6% of GDP for 2019.

These forecasts are de facto revised following the adoption of a series of expansionary measures including the reduction of VAT on processed food, catering, electricity and gas, the reform of survivors' pensions, the special allowance for pensioners (the so-called 13th pension) and the new 120 instalments scheme for arrears to the tax authority, social security funds and municipalities. The overall impact of the measures for 2019, according to the General Accounting Office reports, is close to 0.55% of GDP and can be covered by the projected fiscal space.

It is worth mentioning that all fiscal interventions, either expansionary or restrictive, have redistributive effects as they have different effects for individual social groups. Given that the fiscal room is by definition finite, each government chooses to allocate the benefit or burden among these social groups. The recent expansionary measures primarily favour pensioners and participants in the markets that are subject to VAT reductions. Especially for the latter, the distribution of the benefit between consumers and producers will depend on the impact on the final prices, which in turn depends on market conditions. Theoretically, falling prices will benefit consumers, whereas unchanged prices will benefit producers.

Finally, the measures are expected to have a positive impact on private consumption and the part that does not turn to imports will support the overall growth rate. This will partly offset their fiscal costs, but there should be no mistaken impression that the offset will be full and the measures will be self-financed. In view of their permanent nature, their impact should be taken into account in the preparation of the medium-term program and the annual budgets to ensure the fiscal targets in the medium term.

1. Μακροοικονομικές εξελίξεις

1.1. Διεθνές και Ευρωπαϊκό Περιβάλλον

Η παγκόσμια οικονομία διατήρησε θετικούς ρυθμούς μεγέθυνσης (3,6%, σύμφωνα τόσο με το ΔΝΤ όσο και με τον ΟΟΣΑ) για το 2018, αλλά διανύει μια περίοδο επιβράδυνσης της μεγέθυνσης και αβέβαιης ανάκαμψης. Οι προβλέψεις του ΔΝΤ για τα έτη 2019 και 2020 είναι 3,3% και 3,6% αντίστοιχα, ενώ του ΟΟΣΑ 3,2% για το 2019 και 3,4% για το 2020. Κυριότερες αιτίες της επιβράδυνσης είναι η κλιμάκωση των εμπορικών εντάσεων μεταξύ ΗΠΑ και Κίνας, οι μακροοικονομικές εξελίξεις στην Αργεντινή και την Τουρκία, η επίδραση της εισαγωγής νέων προτύπων εκπομπών καυσαερίων στη Γερμανική αυτοκινητοβιομηχανία, οι περιοριστικές πιστωτικές πολιτικές στην Κίνα και η χρηματοοικονομική αστηρότητα.

Ωστόσο, η δυναμική της Παγκόσμιας ανάπτυξης (σύμφωνα με τις προβλέψεις του ΔΝΤ) διαφοροποιείται μεταξύ των ανεπτυγμένων και των αναπτυσσόμενων χωρών. Στις ανεπτυγμένες χώρες, ο ρυθμός μεγέθυνσης για το 2018 ήταν 2,2%, ενώ οι προβλέψεις για το 2019 και το 2020 είναι 1,8% και 1,7% αντίστοιχα. Η οικονομία των ΗΠΑ αναμένεται να επιβραδύνει ενώ το ίδιο ισχύει για τις οικονομίες της Ευρωζώνης και της Ιαπωνίας. Στις αναπτυσσόμενες χώρες, ο ρυθμός μεγέθυνσης για το 2018 εκτιμήθηκε σε 4,5%, με τις προβλέψεις για το 2019 και το 2020 να διαμορφώνονται σε 4,4% και 4,8% αντίστοιχα. Η επιβράδυνση της κινέζικης οικονομίας αποτελεί βασικό παράγοντα προσδιορισμού της μεγέθυνσης των αναπτυσσόμενων οικονομιών (6,6% το 2018, 6,3% το 2019 και 6,1% το 2020).

Σύμφωνα με τις πρόσφατες προβλέψεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής ο ρυθμός μεγέθυνσης του ΑΕΠ στην Ευρωζώνη ανήλθε στο 1,9% για το 2018 και προβλέπεται σε 1,2% και 1,5% για το 2019 και 2020 αντίστοιχα. Η επιβράδυνση στην οικονομία της Ευρωζώνης φαίνεται και στις προβλέψεις του ΟΟΣΑ και του ΔΝΤ. Ο ΟΟΣΑ προβλέπει ρυθμό μεγέθυνσης 1,2% το 2019 και 1,4% το 2020, ενώ το ΔΝΤ προβλέπει 1,3% για το 2019 και 1,5% για το 2020.

Η παγκόσμια και η Ευρωπαϊκή οικονομία ενδέχεται να επηρεαστούν αρνητικά από μια σειρά κινδύνων όπως:

- Η περαιτέρω αύξηση του εμπορικού προστατευτισμού και η κλιμάκωση των εμπορικών εντάσεων, πλέον αυτών που έχουν ήδη ενσωματωθεί στις προβλέψεις.
- Η επιδείνωση της κατάστασης στις χρηματοοικονομικές αγορές και το ενδεχόμενο υποτίμησης των χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων εν μέσω συνθηκών υψηλού εταιρικού δανεισμού (ο δείκτης συνολικού εταιρικού δανεισμού ως ποσοστό του ΑΕΠ βρίσκεται σε ιστορικά υψηλά επίπεδα).
- Η διαδικασία εξόδου του Ηνωμένου Βασιλείου από την ΕΕ, και η άνοδος του ευρωσκεπτικισμού και του λαϊκισμού σε αρκετές χώρες της ΕΕ.
- Η επιβράδυνση στην Ευρωζώνη, ιδιαίτερα στους τομείς των εξαγωγών και της μεταποίησης που οφείλεται στη συρρίκνωση της ζήτησης από τους περισσότερους εμπορικούς εταίρους και θα μπορούσε να επιδεινωθεί από μια ενδεχόμενη επιβολή δασμών από τις ΗΠΑ στις εισαγωγές αυτοκινήτων και εξαρτημάτων αυτοκινήτων από την Ευρωπαϊκή Ένωση.
- Η πιθανότητα ισχυρότερης σε σχέση με τις προβλέψεις επιβράδυνσης της κινέζικης οικονομίας θα περιορίσει τις αναπτυξιακές και εμπορικές προοπτικές σε όλο τον κόσμο.

1.2. Εγχώριο Περιβάλλον

ΑΕΠ και συνιστώσες

Σύμφωνα με τα προσωρινά στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ, η ελληνική οικονομία παρουσίασε θετικό ρυθμό μεγέθυνσης 1,9% το 2018 σε σχέση με το 2017 (1,9% ήταν και ο ρυθμός μεγέθυνσης στην Ευρωζώνη), διατηρώντας τη θετική πορεία του προηγούμενου έτους. Ο ρυθμός μεγέθυνσης του 2017 αναθεωρήθηκε προς τα πάνω στο 1,5%.

Με βάση τα στοιχεία για το τελευταίο τρίμηνο του 2018 η ελληνική οικονομία παρουσίασε θετικό ρυθμό μεγέθυνσης 1,6% το τέταρτο τρίμηνο του 2018 σε σχέση με το αντίστοιχο τρίμηνο του 2017 (έναντι 1,2% στην Ευρωζώνη). Ο ρυθμός μεγέθυνσης του τρίτου τριμήνου αναθεωρήθηκε προς τα κάτω στο 2,1%.

Η αύξηση της οικονομικής δραστηριότητας με βάση τα ετήσια στοιχεία οφείλεται κυρίως στη θετική επίδοση των Εξαγωγών (+8,7%) και στην άνοδο της Ιδιωτικής Κατανάλωσης (+1,1%). Αντίθετα, οι Επενδύσεις κατέγραψαν πτώση (-12,2%), όπως και η Δημόσια Κατανάλωση (-2,5%). Αρνητική συμβολή στο ΑΕΠ είχε η αύξηση των Εισαγωγών (+4,2%).

Πίνακας 1 ΑΕΠ και συνιστώσες, ποσοστιαίες μεταβολές (%)

		2016	2017	2018	2018-Q1	2018-Q2	2018-Q3	2018-Q4
Ιδιωτική Κατανάλωση	ετήσια	-0,1	0,9	1,1	0,5	1,3	1,1	1,1
	τριμηνιαία				0,5	0,6	0,1	-0,2
Δημόσια Κατανάλωση	ετήσια	-0,7	-0,4	-2,5	-0,3	-3,9	-4,5	-1,4
	τριμηνιαία				-2,8	-1,7	1,7	1,5
Ακαθάριστος σχηματισμός παγίου κεφαλαίου	ετήσια	4,7	9,1	-12,2	-8,4	19,2	-23,0	-27,2
	τριμηνιαία				-24,7	17,2	-14,5	-3,6
Εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών	ετήσια	-1,8	6,8	8,7	8,1	9,2	7,1	10,6
	τριμηνιαία				2,1	3,6	2,6	1,8
Εισαγωγές αγαθών και υπηρεσιών	ετήσια	0,3	7,1	4,2	-7,5	2,8	15,6	2,0
	τριμηνιαία				-2,0	5,0	7,5	-7,8
ΑΕΠ	ετήσια	-0,2	1,5	1,9	2,5	1,5	2,1	1,6
	τριμηνιαία				0,4	0,3	1,0	-0,1

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Ετήσιοι και Τριμηνιαίοι Εθνικοί Λογαριασμοί

Η μείωση των επενδύσεων για το σύνολο του 2018 οφείλεται κατά κύριο λόγο στις κατηγορίες του εξοπλισμού μεταφορών και των λοιπών κατασκευών, οι οποίες μεταβλήθηκαν κατά -43% και -23% αντίστοιχα σε σχέση με το 2017. Αντίθετα, οι υπόλοιπες κατηγορίες επενδύσεων παρουσίασαν θετική μεταβολή κατά το 2018 (Κατοικίες 15%, μεταλλικά προϊόντα και μηχανήματα 16%, αγροτικά προϊόντα 4% και άλλα προϊόντα 1%). Με βάση τα στοιχεία του τελευταίου τριμήνου του 2018 η μείωση των επενδύσεων οφείλεται στις κατηγορίες μεταφορικός εξοπλισμός και οπτικά συστήματα και λοιπές

κατασκευές, οι οποίες μεταβλήθηκαν κατά -72,50% και -36,55% σε ετήσια βάση αντίστοιχα. Σε σχέση με το προηγούμενο τρίμηνο η μεταβολή ήταν -65,20% και -26,68% αντίστοιχα. Αντίθετα, θετική μεταβολή σε ετήσια βάση παρουσίασαν κατά το τέταρτο τρίμηνο του έτους οι κατηγορίες Κατοικίες (32,32%), Εξοπλισμός Πληροφορικής και Επικοινωνίας (11,76%), Μηχανολογικός Εξοπλισμός και Οπλικά Συστήματα (5,28%) και αγροτικά προϊόντα (3,62%).

Αναφορικά με τους βραχυχρόνιους δείκτες, ο Δείκτης Οικονομικού Κλίματος (Economic Sentiment Index, ESI) διαμορφώθηκε στο 100,8 τον Μάιο του 2019, μειωμένος σε σχέση με τον Μάιο του 2018 (103,6) αλλά αυξημένος σε σχέση με τον προηγούμενο μήνα (100,3). Ο Δείκτης Βιομηχανικής Παραγωγής παρουσίασε την περίοδο Ιανουαρίου-Μαρτίου 2019 αύξηση κατά 1,4% σε σχέση με την αντίστοιχη περίοδο του 2019, κυρίως λόγω της αύξησης παραγωγής ηλεκτρισμού (+2,5%) και της μεταποίησης (+1,7%). Ο Δείκτης Κύκλου Εργασιών στο Λιανικό Εμπόριο του Φεβρουαρίου 2019 παρουσίασε μείωση σε ετήσια βάση κατά 2,3% ενώ σε εποχιακά διορθωμένους όρους αυξήθηκε κατά 1,0% σε σχέση με τον προηγούμενο μήνα. Ο Δείκτης Όγκου στο Λιανικό Εμπόριο κατά τον ίδιο μήνα μειώθηκε κατά 3,3% σε ετήσια βάση, ενώ σε εποχιακά διορθωμένους όρους αυξήθηκε κατά 0,4% σε σχέση με τον προηγούμενο μήνα. Τέλος, ο Δείκτης Υπευθύνων Προμηθειών στη Μεταποίηση (PMI) διαμορφώθηκε στις 56,6 μονάδες τον Απρίλιο του 2019, αυξημένος σε σχέση με τον Μάρτιο του ίδιου έτους (54,7). Ο δείκτης κατέγραψε συνεχόμενη αύξηση από τον Ιούνιο του 2017. Η ραγδαία βελτίωση της επίδοσης του ελληνικού μεταποιητικού τομέα, η οποία ήταν η καλύτερη που έχει καταγραφεί από τον Ιούνιο του 2000, ήταν αποτέλεσμα της εντονότερης ζήτησης από τους πελάτες του εσωτερικού και του εξωτερικού και του μεγαλύτερου όγκου νέων παραγγελιών. Με βάση τα ανωτέρω, η ανάκαμψη της Ελληνικής οικονομίας αναμένεται να συνεχιστεί, παρά την αυξημένη αβεβαιότητα στο εξωτερικό περιβάλλον και την επιβράδυνση της Ευρωζώνης. Ο πίνακας 2 συνοψίζει τις επίσημες προβλέψεις για το 2019.

Πίνακας 2 Προβλέψεις μεγέθυνσης ΑΕΠ 2019

<u>Υπουργείο Οικονομικών (Πρόγραμμα Σταθερότητας)</u>	<u>Τράπεζα της Ελλάδος (Έκθεση Διοικητή για το 2018, σελ. 17)</u>	<u>Ευρωπαϊκή Επιτροπή (European Economic Forecast Spring 2019, σελ. 1)</u>	<u>ΔΝΤ (World Economic Outlook 2019, σελ. 46)</u>	<u>ΟΟΣΑ (OECD Economic Outlook 2019)</u>
2,3	1,9	2,2	2,4	2,1

Οι κίνδυνοι για την ελληνική οικονομία συνδέονται με την αβεβαιότητα που αφορά την παγκόσμια οικονομία καθώς μια περαιτέρω επιβράδυνση στην παγκόσμια ανάπτυξη ενδέχεται να έχει αρνητικές επιπτώσεις και στον εγχώριο ρυθμό μεγέθυνσης μέσω των εξαγωγών. Αντίστοιχα, η αστάθεια στις διεθνείς κεφαλαιαγορές θα μπορούσε να επιβραδύνει την προσδοκώμενη υποχώρηση του κόστους δανεισμού για το Ελληνικό Δημόσιο και συνακόλουθα για τον ιδιωτικό τομέα.

Ρευστότητα

Ο συνολικός δανεισμός του ιδιωτικού τομέα (επιχειρήσεις και νοικοκυριά) από τα εγχώρια πιστωτικά ιδρύματα συνεχίζει την καθοδική του πορεία. Σύμφωνα με τα στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδος, τον Απρίλιο του 2019 το υπόλοιπο των δανείων ήταν 161,07 δις ευρώ, μειωμένο κατά 17,66 δις ευρώ (9,88%) σε ετήσια βάση και κατά 7,94 δις ευρώ (4,70%) σε τριμηνιαία βάση.

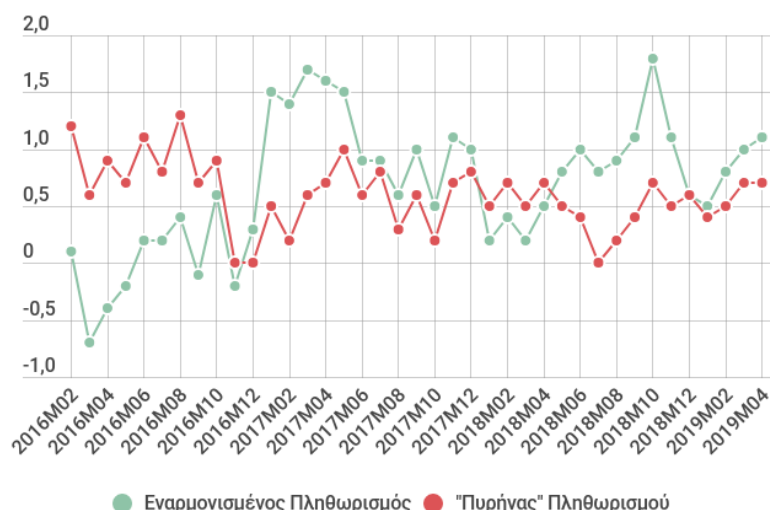
Αναφορικά με τις καταθέσεις επιχειρήσεων και νοικοκυριών, τα στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδος καταγράφουν το ποσό των 134,69 δις ευρώ τον Απρίλιο του 2019, αυξημένο κατά 7,71 δις ευρώ (6,1%) σε ετήσια βάση και αυξημένο κατά 1,76 δις ευρώ (1,32%) σε τριμηνιαία βάση.

Συνέπεια της βελτιωμένης ρευστότητας των τραπεζών ήταν και η βελτίωση της ρευστότητας της ιδιωτικής οικονομίας, όπως μετριέται από τις ακαθάριστες ροές νέων δανείων (δηλαδή, το σύνολο δανείων τακτής λήξης χωρίς την αφαίρεση των αποπληρωμών εκ μέρους των δανειοληπτών). Οι ροές νέων δανείων το δωδεκάμηνο μέχρι και τον Μάρτιο του 2019, είναι αυξημένες (12.277 εκατ. ευρώ) σε σχέση με την αντίστοιχη περίοδο του 2018 (8.967 εκατ. ευρώ). Τα νέα δάνεια προς μη χρηματοπιστωτικές επιχειρήσεις αυξήθηκαν (από 7.406 εκατ. ευρώ σε 10.707 εκατ. ευρώ) ενώ τα άλλα νέα δάνεια (στεγαστικά, καταναλωτικά, ελεύθεροι επαγγελματίες) αυξήθηκαν ελαφρώς (από 1.562 σε 1.570 εκατ. ευρώ).

Πληθωρισμός

Ο πληθωρισμός (ετήσια ποσοστιαία μεταβολή του Εναρμονισμένου Δείκτη Τιμών Καταναλωτή) ανήλθε στο 1,1% τον Απρίλιο του 2019 σύμφωνα με τα στοιχεία της EUROSTAT, αυξημένος σε σχέση με τον Απρίλιο του 2018 (0,5%), αλλά και σε σχέση με τον προηγούμενο μήνα (1,0%).

Διάγραμμα 1 Πληθωρισμός εναρμονισμένου δείκτη και "πυρήνας" πληθωρισμού

Ο «πυρήνας» του πληθωρισμού (δεν περιλαμβάνει την ενέργεια και τα μη επεξεργασμένα τρόφιμα), παραμένει ιδιαίτερα χαμηλός, στο 0,7%, καθώς η ελληνική οικονομία βρίσκεται

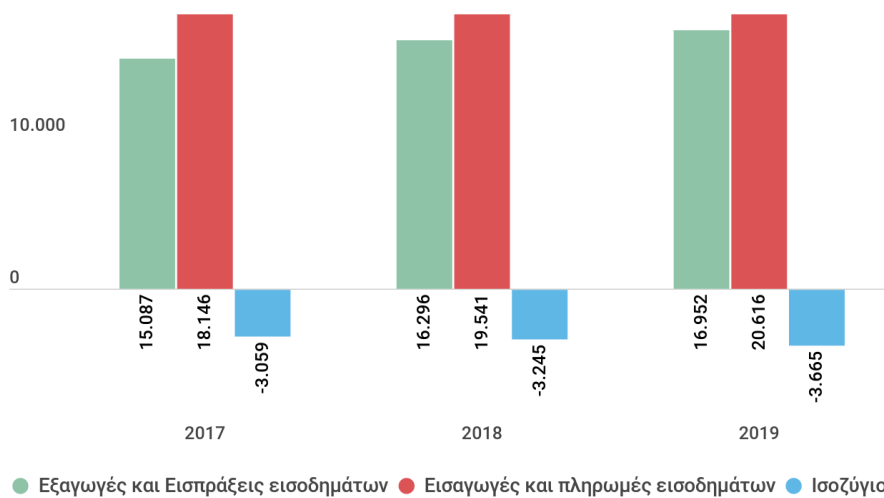
ακόμα κάτω από την παραγωγική της δυναμικότητα. Στην Ευρωζώνη ο εναρμονισμένος δείκτης του Απριλίου ήταν στο 1,7% ενώ ο «πυρήνας» του πληθωρισμού στο 1,4%.

Εξωτερικός τομέας

Το έλλειμμα στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών, σύμφωνα με τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδος, αυξήθηκε τον Μάρτιο του 2019 σε ετήσια βάση κατά 352 εκατ. ευρώ, εξέλιξη που οφείλεται κυρίως στο ισοζύγιο αγαθών (αύξηση ελλείμματος κατά 436 εκατ. ευρώ) και στο ισοζύγιο πρωτογενών και δευτερογενών εισοδημάτων (αύξηση ελλείμματος κατά 79 και 42 εκατ. ευρώ αντίστοιχα).

Από την άλλη πλευρά, ιδιαίτερα ενθαρρυντική ήταν η αύξηση κατά 206 εκατ. ευρώ του πλεονάσματος του ισοζυγίου υπηρεσιών κατά τον Μάρτιο του 2019 σε σχέση με τον ίδιο μήνα του 2018, εκ του οποίου τα 78 εκατ. ευρώ οφείλονται στις ταξιδιωτικές εισπράξεις και τα 125 εκατ. ευρώ στις εισπράξεις από μεταφορές. Όσον αφορά την επιδείνωση του ελλείμματος του ισοζυγίου πρωτογενών εισοδημάτων αυτό οφείλεται στο έλλειμμα που παρουσίασαν τα λοιπά πρωτογενή εισοδήματα κατά 98 εκατ. ευρώ.

Διάγραμμα 2 Ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών Ιανουαρίου-Μαρτίου, σε εκατ. ευρώ

Στο τρίμηνο Ιανουαρίου-Μαρτίου 2019, το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών παρουσιάζει επιδείνωση κατά 420 εκατ. ευρώ σε σχέση με την αντίστοιχη περίοδο του 2018. Η διεύρυνση του ελλείμματος είναι αναμενόμενη συνέπεια των θετικών ρυθμών μεγέθυνσης. Συγκεκριμένα, παρατηρείται επιβράδυνση των εξαγωγών (5,8% το 2019 έναντι 9,2% το 2018), ενώ επιβραδύνεται και ο ρυθμός αύξησης των εισαγωγών (5,8% το 2019 έναντι 7,6% το 2018). Οι εισπράξεις εισοδημάτων (πρωτογενών και δευτερογενών) μειώθηκαν κατά 2,6% το τρίμηνο Ιανουαρίου-Μαρτίου 2019, ενώ είχαν καταγράψει θετικό ρυθμό μεταβολής (3,7%) την ίδια περίοδο του 2018. Οι πληρωμές εισοδημάτων παρουσίασαν επιβράδυνση, καθώς ο ρυθμός μεταβολής τους μειώθηκε από 8,6% κατά το πρώτο τρίμηνο του 2018 σε 3,4% κατά την αντίστοιχη περίοδο του 2019.

Ανεργία

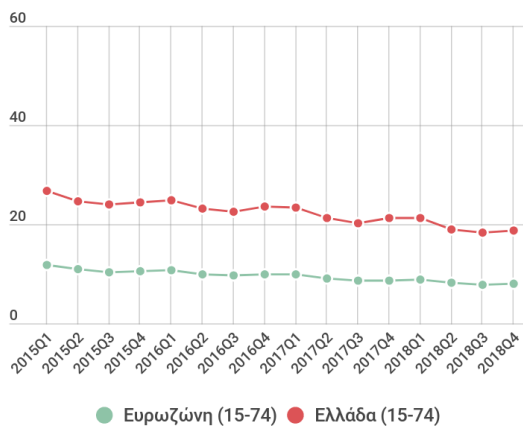
Το ποσοστό ανεργίας στην Ελλάδα το τέταρτο τρίμηνο του 2018 διαμορφώθηκε στο 18,7%, μειωμένο σε ετήσια βάση (από 21,2% το αντίστοιχο τρίμηνο του 2017) και ελαφρώς αυξημένο σε σχέση με το προηγούμενο τρίμηνο (18,3%).

Στην Ευρωζώνη, το ποσοστό ανεργίας το τέταρτο τρίμηνο του 2018 διαμορφώθηκε στο 7,9%, αυξημένο κατά 0,1 ποσοστιαίες μονάδες σε τριμηνιαία βάση και μειωμένο κατά 0,8 ποσοστιαίες μονάδες σε ετήσια βάση. Γενικά, η αγορά εργασίας στην Ευρωζώνη παρουσιάζει αξιόλογη δυναμική και αναμένεται περαιτέρω βελτίωσή της για το 2019 (και 2020).

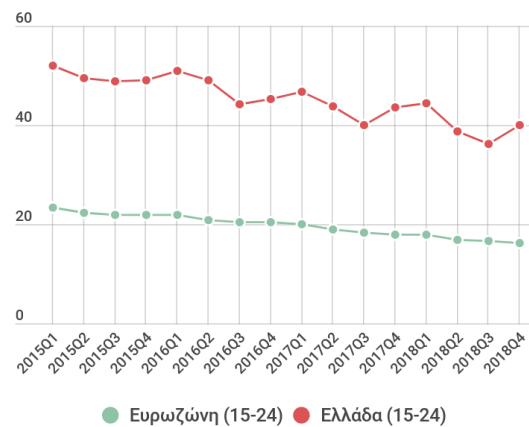
Σύμφωνα με τη Μηνιαία Έρευνα Εργατικού Δυναμικού της ΕΛΣΤΑΤ, η εποχικά διορθωμένη ανεργία για τον Φεβρουάριο του 2019 διαμορφώθηκε σε 18,5% έναντι 20,6% τον ίδιο μήνα του προηγούμενου έτους και 18,6% τον Ιανουάριο του 2019. Ο αριθμός των ανέργων τον Φεβρουάριο του 2019 ανήλθε σε 871.556 άτομα, μειωμένος κατά 99.745 άτομα σε σχέση με τον Φεβρουάριο του 2018 (-10,3%) και κατά 5.299 άτομα σε σχέση με τον Ιανουάριο του 2019 (-0,6%). Το ποσοστό μακροχρόνιας ανεργίας ανήλθε στο 13,6% το 2018, μειωμένο σε σχέση με το 2017 (15,6%), το 2016 (17%) και 2015 (18,2%), αν και σημαντικά υψηλότερο από το αντίστοιχο ποσοστό των χωρών της Ευρωζώνης

Διάγραμμα 3 Ποσοστό ανεργίας, Ελλάδα και Ευρωζώνη

3Α Ανεργία στο σύνολο του πληθυσμού (15-74 ετών)

3B Ανεργία στους νέους (15-24 ετών)

Η ανεργία στους νέους κάτω των 25 ετών αυξήθηκε στο 40,0% το τέταρτο τρίμηνο του 2018 από 36,3% το προηγούμενο τρίμηνο του ίδιου έτους, παρουσιάζοντας ωστόσο μείωση σε σχέση με το αντίστοιχο τρίμηνο του 2017 (43,6%). Το αντίστοιχο ποσοστό στην Ευρωζώνη παρουσιάζει μία σταθερά πτωτική τάση, ανερχόμενο σε 16,3% το τέταρτο τρίμηνο του 2018, από 16,7% το τρίτο τρίμηνο του 2018 και 18,0% το αντίστοιχο τρίμηνο του 2017. Επιπλέον, όσον αφορά στην Ελλάδα, η ανεργία των νέων κάτω των 25 ετών διαμορφώθηκε σε 38,8% τον Φεβρουάριο του 2019 έναντι 46,0% τον Φεβρουάριο του 2018.

Με βάση τα ετήσια στοιχεία της Eurostat το ποσοστό ανεργίας του 2018 ήταν 19,3% από 21,5% το 2017. Το αντίστοιχο μέσο ετήσιο ποσοστό ανεργίας στην Ευρωζώνη το 2018 ήταν

8,2% (από 9,1% το 2017). Σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η ανεργία στη χώρα μας προβλέπεται να πέσει στο επίπεδο του 18.2% το 2019 και 16.8% το 2020. Η ανεργία στους νέους κάτω των 25 ετών ήταν 39,9% το 2018, μειωμένη από το 43,6% του 2017. Τα αντίστοιχα ποσοστά στην Ευρωζώνη ήταν 16,9% το 2018 και 18,8% το 2017. Συμπερασματικά, η ανεργία συνεχίζει την αποκλιμάκωσή της από το 2014, ωστόσο παραμένει σε πολύ υψηλά επίπεδα καθώς η μείωσή της γίνεται με σαφώς αργότερο ρυθμό από εκείνο της αύξησής της κατά την περίοδο 2009-2013.

Απασχόληση

Σύμφωνα με τα ετήσια στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ, η συνολική απασχόληση αυξήθηκε κατά 2,01% το 2018 έναντι 2,15% το 2017. Ο αριθμός των απασχολούμενων έφτασε στα 3,83 εκατ. άτομα (3,75 εκατ. άτομα το 2017) εκ των οποίων οι 2,55 εκατ. είναι μισθωτοί και 1,28 εκατ. αυτοαπασχολούμενοι (με ή χωρίς προσωπικό) και βοηθοί σε οικογενειακή επιχείρηση (2,47 και 1,28 εκατ. άτομα αντίστοιχα το 2017). Τα επίπεδα αυτά παραμένουν σαφώς χαμηλότερα σε σχέση με τους 4,55 εκατ. απασχολούμενους του 2009 (2,95 εκατ. μισθωτοί και 1,6 εκατ. αυτοαπασχολούμενοι)¹.

Όσον αφορά τη μερική και την προσωρινή απασχόληση, τα ποσοστά τους το 2018 δείχνουν ελαφρώς μειωμένα σε σχέση με το 2017 και σαφώς χαμηλότερα από τον μέσο όρο της Ευρωζώνης. Η μερική απασχόληση διαμορφώθηκε στο 9,1% του συνόλου της απασχόλησης (από 9,7% πέρυσι) έναντι 21,3% στην Ευρωζώνη (από 21,6% πέρυσι). Η προσωρινή απασχόληση αντιστοιχούσε στο 11,4% του συνόλου των μισθωτών το 2017, με το ποσοστό αυτό να παραμένει σχεδόν αμετάβλητο το 2018 (11,3%), ενώ τα αντίστοιχα ποσοστά στην Ευρωζώνη ήταν 16,0% και 16,1%.

Ροές μισθωτής εργασίας

Σύμφωνα με τα στοιχεία του Υπουργείου Εργασίας από το σύστημα ΕΡΓΑΝΗ, μέχρι και τον Απρίλιο του 2019 καταγράφηκαν 806.589 προσλήψεις και 646.814 αποχωρήσεις διαμορφώνοντας ένα θετικό ισοζύγιο 159.775 θέσεων μισθωτής εργασίας. Η μερική (και εκ περιτροπής) απασχόληση αντιστοιχούσε στο 50,48% των νέων προσλήψεων για το πρώτο τετράμηνο του 2019, σχεδόν σταθερή σε σχέση με την αντίστοιχη περίοδο του 2018 (50,22%).

Αμοιβές

Σύμφωνα με στοιχεία της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής ο Δείκτης Μισθολογικού Κόστους στο σύνολο της οικονομίας² για το Δ' τρίμηνο του 2018 (εποχιακά διορθωμένος) παρουσιάζει αύξηση κατά 4,9% σε σύγκριση με τον αντίστοιχο Δείκτη του Δ' τριμήνου 2017, έναντι ετήσιας αύξησης 2,0% το 2017 σε σχέση με το 2016.

Σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η αμοιβή ανά εργαζόμενο στην Ελλάδα προβλέπεται να αυξηθεί κατά 2,4% το 2019 και κατά 1,7% για το 2020 ενώ η παραγωγικότητα της εργασίας (όπως μετριέται με βάση το πραγματικό ΑΕΠ ανά εργαζόμενο) το 2018 έκλεισε με

¹ Η Ελλάδα έχει το χαμηλότερο ποσοστό μισθωτών στο σύνολο της απασχόλησης στην Ευρωζώνη. Σύμφωνα με τη Eurostat, το ποσοστό στη χώρα μας είναι κοντά στο 65% ενώ ο μέσος όρος της Ευρωζώνης είναι κοντά στο 85%.

² Περιλαμβάνει τους τομείς Β έως Σ της Στατιστικής Ταξινόμησης των Οικονομικών Δραστηριοτήτων ΣΤΑΚΟΔ 08/NACE Rev. 2. Δεν περιλαμβάνονται ο πρωτογενής τομέας και οι δραστηριότητες των νοικοκυριών.

αύξηση κατά 0,2% έναντι στασιμότητας το 2017. Η πρόβλεψη για το 2019 είναι η βελτίωση της παραγωγικότητας κατά 0,7% έναντι του 2018. Στα πλαίσια της Ευρωζώνης, τα αντίστοιχα μεγέθη είναι 0,3% για το 2018 και για το 2019. Με βάση τα ανωτέρω, το μοναδιαίο κόστος εργασίας το 2018 αυξήθηκε κατά 1,1%, ενώ για το 2019 προβλέπεται αύξησή του κατά 1,6%. Τα αντίστοιχα μεγέθη για την Ευρωζώνη είναι 1,9% για το 2018 και 1,7% για το 2019.

2. Δημοσιονομικές εξελίξεις

2.1. Ετήσιο αποτέλεσμα 2018

Το επίσημο δημοσιονομικό αποτέλεσμα της Γενικής Κυβέρνησης για το 2018 σε όρους ESA 2010 ήταν 1.991 εκατ. ευρώ, ή 1,1% του ΑΕΠ. Είναι η τρίτη χρονιά που η χώρα καταγράφει συνολικό πλεόνασμα (συμπεριλαμβανομένων των τόκων δημοσίου χρέους) τουλάχιστον από το 1995 που υπάρχουν αξιόπιστα δημοσιονομικά στοιχεία. Το πρωτογενές πλεόνασμα (χωρίς τους τόκους δημοσίου χρέους) έφτασε τα 8.149 εκατ. ευρώ, ή 4,4% του ΑΕΠ σε όρους ESA. Σύμφωνα με τη μεθοδολογία της ενισχυμένης εποπτείας³ το πρωτογενές πλεόνασμα ήταν 7.928 εκατ. ευρώ, ή 4,3% του ΑΕΠ.

Πίνακας 3 Δημοσιονομικό Αποτέλεσμα 2018, ΔΥΕ Απρίλιος 2019

	εκατ. ευρώ	%ΑΕΠ
Έσοδα	88.334	47,8
Δαπάνες	86.343	46,7
Ενοποιημένοι τόκοι Γενικής Κυβέρνησης	6.158	3,3
Ισοζύγιο Γενικής Κυβέρνησης κατά ESA (2010)	1.991	1,1
Πρωτογενές αποτέλεσμα κατά ESA 2010	8.149	4,4
Προσαρμογές ενισχυμένης εποπτείας (+)	-221	0,1
Πρωτογενές αποτέλεσμα Γενικής Κυβέρνησης σύμφωνα με την μεθοδολογία της ενισχυμένης εποπτείας	7.928	4,3
Στόχος ενισχυμένης εποπτείας	6.465	3,5%
Δημοσιονομικό Περιθώριο (+) ή κενό (-)	1.462	0,8%

Πηγή: Eurostat, ΓΛΚ

Η καλύτερη του αναμενομένου πορεία των δημοσιονομικών μεγεθών για τέταρτο συνεχόμενο έτος δείχνει ότι η δημοσιονομική σταθερότητα έχει επιτευχθεί με διατηρήσιμο τρόπο. Αυτό είναι κρίσιμος παράγοντας δημιουργίας θετικών προσδοκιών και περιορισμού της αβεβαιότητας για την μελλοντική πορεία της οικονομίας και οδηγεί στην αποκλιμάκωση των επιτοκίων δανεισμού επιτρέποντας την επιστροφή της χώρας στις διεθνείς αγορές. Επιπλέον, παρότι το άμεσο αποτέλεσμα της δημοσιονομικής προσαρμογής ήταν η αφαίρεση πόρων από την ιδιωτική οικονομία, η βελτίωση της εμπιστοσύνης που προκάλεσε συνεισέφερε στην επικράτηση γενικότερων συνθηκών ομαλότητας που ωφέλησε εμμέσως και την ιδιωτική οικονομική δραστηριότητα.

³ Σύμφωνα με τη μεθοδολογία ενισχυμένης εποπτείας (βλ. *Technical Memorandum of Understanding*), εξαιρούνται από τον υπολογισμό του πρωτογενούς αποτελέσματος οι επιπτώσεις της στήριξης των τραπεζών, οι δαπάνες για τις μεταναστευτικές ροές πλέον της χρηματοδότησης από τους ευρωπαϊκούς και διεθνείς φορείς, οι επιστροφές των κερδών των κεντρικών τραπεζών από τη διακράτηση κρατικών ομολόγων (ANFAs) και οι αποκρατικοποιήσεις εφόσον αφορούν πωλήσεις περιουσιακών στοιχείων (υπολογίζονται μόνο οι συμβάσεις παραχώρησης). Επίσης, περιλαμβάνονται στο αποτέλεσμα οι μεταβολές των εκκρεμών επιστροφών φόρων για τις οποίες δεν έχει εκδοθεί ΑΦΕΚ (ενώ δεν περιλαμβάνονται στο αποτέλεσμα κατά ESA).

2.2. Δημοσιονομικό αποτέλεσμα χωρών Ευρωζώνης (Eurostat 2018)

Συγκριτικά με τις υπόλοιπες χώρες της Ευρωζώνης (βλ. Πίνακας 4), το πρωτογενές πλεόνασμα της Γενικής Κυβέρνησης στην Ελλάδα το 2018, σύμφωνα με την μεθοδολογία του Ευρωπαϊκού Συστήματος Λογαριασμών (ESA), εκτιμάται ως το υψηλότερο στην Ευρωζώνη, αποτυπώνοντας τη σημαντική δημοσιονομική υπεραπόδοση που επιτεύχθηκε στη χώρα.

Οι χώρες με τη χειρότερη δημοσιονομική επίδοση σε όρους πρωτογενούς πλεονάσματος Γενικής Κυβέρνησης είναι η Κύπρος (-2,3%) ακολουθούμενη από την Γαλλία (-0,8%) και την Εσθονία (-0,6%). Στο σύνολο της Ευρωζώνης, το πρωτογενές αποτέλεσμα Γενικής Κυβέρνησης κατά ESA ως ποσοστό του ΑΕΠ διαμορφώθηκε σε πλεόνασμα 1,3%.

Όσον αφορά το συνολικό δημοσιονομικό αποτέλεσμα, η Ελλάδα βρίσκεται στην πέμπτη θέση στην Ευρωζώνη, ενώ τα υψηλότερα συνολικά πλεονάσματα καταγράφηκαν στο Λουξεμβούργο (2,4%), στη Μάλτα (2,0%) και στη Γερμανία (1,7%). Στο σύνολο της Ευρωζώνης, το συνολικό αποτέλεσμα (ισοζύγιο) Γενικής Κυβέρνησης κατά ESA ως ποσοστό του ΑΕΠ διαμορφώθηκε σε έλλειμμα 0,5% του ΑΕΠ.

Τέλος, το ακαθάριστο χρέος Γενικής Κυβέρνησης ως ποσοστό του ΑΕΠ στην Ελλάδα αυξήθηκε από το 176,2% το 2017 στο 181,1% το 2018 (κυρίως λόγω του πρόσθετου δανεισμού για τη δημιουργία του ταμειακού αποθέματος “cash buffer”) και παραμένει το υψηλότερο στην Ευρωζώνη ακολουθούμενο από το αντίστοιχο της Ιταλίας (132,2%) και της Πορτογαλίας (121,5%). Οι χώρες της Ευρωζώνης με το μικρότερο ακαθάριστο χρέος Γενικής Κυβέρνησης ως ποσοστό του ΑΕΠ είναι η Εσθονία (8,4%) ακολουθούμενη από το Λουξεμβούργο (21,4%) και την Λιθουανία (34,2%). Στο σύνολο της Ευρωζώνης, το ακαθάριστο χρέος Γενικής Κυβέρνησης ως ποσοστό του ΑΕΠ μειώθηκε από το 87,1% το 2017 στο 85,1% το 2018.

Πίνακας 4 Πρωτογενές αποτέλεσμα, ισοζύγιο και ακαθάριστο χρέος Γενικής Κυβέρνησης χωρών Ευρωζώνης, ΔΥΕ (% του ΑΕΠ) 2018

Χώρα	Πρωτογενές αποτέλεσμα Γενικής Κυβέρνησης, ΔΥΕ (% του ΑΕΠ)	Ισοζύγιο Γενικής Κυβέρνησης κατά ESA, ΔΥΕ (% του ΑΕΠ)	Ακαθάριστο Χρέος Γενικής Κυβέρνησης, ΔΥΕ (% του ΑΕΠ)
Ελλάδα	4,4	1,1	181,1
Μάλτα	3,5	2,0	46,0
Πορτογαλία	3,0	-0,5	121,5
Σλοβενία	2,7	0,7	70,1
Λουξεμβούργο	2,7	2,4	21,4
Γερμανία	2,6	1,7	60,9
Ολλανδία	2,4	1,5	52,4
Αυστρία	1,8	0,1	73,8
Ιρλανδία	1,6	0,0	64,8
Ιταλία	1,6	-2,1	132,2
Λιθουανία	1,6	0,7	34,2
Βέλγιο	1,6	-0,7	102,0
Ευρωζώνη	1,3	-0,5	85,1
Σλοβακία	0,6	-0,7	48,9
Φινλανδία	0,2	-0,7	58,9
Ισπανία	0,0	-2,5	97,1
Λετονία	-0,3	0,7	34,2
Εσθονία	-0,6	-0,6	8,4
Γαλλία	-0,8	-2,5	98,4
Κύπρος	-2,3	-4,8	102,5

2.3. Δημοσιονομικά στοιχεία πρώτου τριμήνου 2019

Σύμφωνα με την εκτίμηση του Γραφείου Προϋπολογισμού του Κράτους στη Βουλή, το Ενοποιημένο Πρωτογενές Αποτέλεσμα Γενικής Κυβέρνησης με προσαρμογές το πρώτο τρίμηνο του 2019 εμφανίζεται μειωμένο κατά 79 εκατ. ευρώ σε σχέση με το αντίστοιχο τρίμηνο του προηγούμενου έτους.

Ο Κρατικός Προϋπολογισμός παρουσιάζει μειωμένο ταμειακό πρωτογενές αποτέλεσμα κατά 436 εκατ. ευρώ σε σχέση με το προηγούμενο έτος. Στην πλευρά των εσόδων, εμφανίζονται μειωμένα τα φορολογικά έσοδα⁴ κατά 518 εκατ. ευρώ και τα έσοδα του ΠΔΕ κατά 178 εκατ. ευρώ.

Στην πλευρά των δαπανών του Κρατικού Προϋπολογισμού παρατηρείται αύξηση κατά 1.094 εκατ. ευρώ σε σχέση με το αντίστοιχο πρώτο τρίμηνο του προηγούμενου έτους, η οποία αποδίδεται στην αύξηση των πρωτογενών δαπανών κατά 146 εκατ. ευρώ, στην αύξηση των δαπανών για τόκους κατά 751 εκατ. ευρώ και στην αύξηση των δαπανών ΠΔΕ κατά 197 εκατ. ευρώ.

Αναφορικά με τους υπόλοιπους υποτομείς της Γενικής Κυβέρνησης, τα Νομικά Πρόσωπα εμφανίζουν αυξημένα έσοδα κατά 47 εκατ. ευρώ και μειωμένες δαπάνες κατά 4 εκατ. ευρώ, καταλήγοντας σε ένα ταμειακό πρωτογενές πλεόνασμα αυξημένο κατά 53 εκατ. σε σχέση με πέρσι. Η αύξηση των εσόδων των Νομικών Προσώπων οφείλεται κατά κύριο λόγο στην αύξηση των μεταβιβάσεων από τον Κρατικό Προϋπολογισμό κατά 170 εκατ. ευρώ.

Οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης καταγράφουν μειωμένα έσοδα κατά 137 εκατ. ευρώ και μειωμένες δαπάνες κατά 167 εκατ. ευρώ, με συνέπεια το πρωτογενές αποτέλεσμα τους να είναι αυξημένο κατά 28 εκατ. ευρώ σε σχέση με πέρσι. Η μείωση των εσόδων των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης οφείλεται κυρίως στις μειωμένες μεταβιβάσεις από τον Κρατικό Προϋπολογισμό κατά 141 εκατ. ευρώ.

Οι Οργανισμοί Κοινωνικής Ασφάλισης καταγράφουν μειωμένα έσοδα κατά 69 εκατ. ευρώ και αυξημένες δαπάνες κατά 111 εκατ. ευρώ, με συνέπεια τη μείωση του πρωτογενούς πλεονάσματος κατά 179 εκατ. ευρώ σε σχέση με το 2018. Η μείωση των εσόδων των Οργανισμών Κοινωνικής Ασφάλισης οφείλεται κυρίως στη μείωση των μεταβιβάσεων από τον Κρατικό Προϋπολογισμό κατά 221 εκατ. ευρώ σε σχέση με τον αντίστοιχο τρίμηνο του 2018, ενώ οι ασφαλιστικές εισφορές αυξήθηκαν κατά 125 εκατ. ευρώ (το τελευταίο δεν φαίνεται στη συνοπτική ταξινόμηση του Πίνακα 5).

Τέλος, η μεγαλύτερη αύξηση των ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων της Γενικής Κυβέρνησης κατά 176 εκατ. ευρώ το τρίμηνο Ιανουαρίου-Μαρτίου του 2019 έναντι μικρότερης αύξησης κατά 106 εκατ. ευρώ το αντίστοιχο τρίμηνο του 2018 είχε μεγαλύτερη αρνητική επίπτωση στο πρωτογενές αποτέλεσμα της Γενικής Κυβέρνησης το 2019.

---

⁴ Διευκρινίζεται ότι η μείωση των φορολογικών εσόδων οφείλεται κυρίως στο μέρος της Τράπεζας της Ελλάδος (614 εκατ. ευρώ) που καταγράφεται ως «Φόροι επί της παραγωγής» και ενώ το 2018 καταβλήθηκε τον Φεβρουάριο (και περιλαμβάνεται στο αποτέλεσμα του τριμήνου), φέτος καταβλήθηκε τον Απρίλιο (και δεν περιλαμβάνεται στο τρίμηνο).

Έκθεση Α τριμήνου 2019

Πίνακας 5 Εκτέλεση Προϋπολογισμού Γενικής Κυβέρνησης, Ιανουάριος - Μάρτιος, σε εκατ. ευρώ

	2018	2019	Διαφορά
Κρατικός Προϋπολογισμός			
Καθαρά Έσοδα Κρατικού Προϋπολογισμού	12.079	11.986	-93
Φορολογικά Έσοδα	11.019	10.500	-518
Μη Φορολογικά και μη Τακτικά Έσοδα	1.128	1.565	437
Επιστροφές φόρων	1.128	962	-166
Έσοδα ΠΔΕ	1.060	882	-178
Δαπάνες Κρατικού Προϋπολογισμού	11.660	12.754	1.094
Πρωτογενείς δαπάνες	9.853	9.998	146
Τόκοι	1.460	2.211	751
Δαπάνες ΠΔΕ	348	545	197
Πρωτογενές αποτέλεσμα Κρατικού Προϋπολογισμού	1.879	1.443	-436
Νομικά Πρόσωπα εκτός Κρατικού Προϋπολογισμού			
Έσοδα	1.603	1.649	47
<i>εκ των οποίων μεταβιβάσεις</i>	660	830	170
Δαπάνες	1.398	1.394	-4
<i>εκ των οποίων τόκοι</i>	34	37	2
Πρωτογενές Αποτέλεσμα Νομικών προσώπων	239	292	53
Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ)			
Έσοδα	1.459	1.322	-137
<i>εκ των οποίων μεταβιβάσεις</i>	898	758	-141
Δαπάνες	1.292	1.126	-167
<i>εκ των οποίων τόκοι</i>	13	12	-1
Πρωτογενές Αποτέλεσμα ΟΤΑ	180	208	28
Οργανισμοί Κοινωνικής Ασφάλισης (ΟΚΑ)			
Έσοδα	10.722	10.653	-69
<i>εκ των οποίων μεταβιβάσεις</i>	5.116	4.895	-221
Δαπάνες	9.959	10.069	111
<i>εκ των οποίων τόκοι</i>	0	0	0
Πρωτογενές Αποτέλεσμα ΟΚΑ	764	585	-179
Πρωτογενές Αποτέλεσμα Γενικής Κυβέρνησης			
Πρωτογενές Αποτέλεσμα Γενικής Κυβέρνησης (μη ενοποιημένο)	3.062	2.527	-534
Ενδοκυβερνητικοί τόκοι	-244	-276	-32
Επίπτωση μεταβολής ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων	-106	-176	-70
Μεταφορά εσόδων από ANFA και SMP	-314	0	314
Πωλήσεις παγίων	-3	-1	3
Προσαρμογές αναδρομικών αποδοχών	0	240	240
Ενοποιημένο Πρωτογενές Αποτέλεσμα Γενικής Κυβέρνησης με προσαρμογές	2.394	2.315	-79

Πηγή: Εκτέλεση προϋπολογισμού Κράτους και Γενικής Κυβέρνησης, εκτιμήσεις ΓΠΚΒ

Μεθοδολογικές Διευκρινίσεις

Τα στοιχεία του Κρατικού Προϋπολογισμού προέρχονται από το μηνιαίο δελτίο εκτέλεσης κρατικού προϋπολογισμού ενώ τα στοιχεία των λοιπών υποτομέων της Γενικής Κυβέρνησης από το μηνιαίο δελτίο της Γενικής Κυβέρνησης όπως δημοσιεύονται στην ιστοσελίδα του Υπουργείου Οικονομικών. Σημειώνεται ότι το δελτίο εκτέλεσης του κρατικού προϋπολογισμού έχει αλλάξει από τον Ιανουάριο του 2019 στα πρότυπα του νέου Λογιστικού Σχεδίου.

Υπάρχουν δύο ιδιαιτερότητες στη χρήση των δελτίων για τις ανάγκες του παρόντος πίνακα. Η πρώτη αφορά το ταμειακό αποτέλεσμα του κράτους στο δελτίο της Γενικής Κυβέρνησης που δεν είναι ίδιο με εκείνο που δημοσιεύεται στο δελτίο του Κράτους (βλ. προσαρμογές στη σελίδα 29 του Δελτίου Γενικής Κυβέρνησης). Για λόγους απλούστευσης, τα ταμειακά στοιχεία που παρουσιάζουμε προέρχονται από το δελτίο του Κράτους όπως εμφανίζεται στο στοιχείο 3 του πίνακα 1 (βλ. και πληροφοριακά στοιχεία του πίνακα 1 για το πρωτογενές αποτέλεσμα κρατικού προϋπολογισμού) και περιλαμβάνουν την επίπτωση του προγράμματος εξόφλησης υποχρεώσεων παρελθόντων ετών και εκκρεμών αιτήσεων συνταξιοδότησης. Επιπρόσθετα, δεν περιλαμβάνουμε τα έσοδα από το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων (ΠΔΕ) στα μη Φορολογικά και μη Τακτικά έσοδα του Κρατικού Προϋπολογισμού, αλλά τα εμφανίζουμε ως ξεχωριστή κατηγορία εσόδων.

Η δεύτερη αφορά τους ενδοκυβερνητικούς τόκους, δηλαδή τους τόκους που καταβάλλει το κράτος στους φορείς της Γενικής Κυβέρνησης που κατέχουν κρατικούς τίτλους – κυρίως *repos*. Αυτοί έχουν μεν εξουδετερωθεί από το πρωτογενές αποτέλεσμα του κράτους (αφού συμπεριλαμβάνονται στις δαπάνες για τόκους), παραμένουν όμως στα έσοδα των υποτομέων. Το ύψος τους ισούται με το άθροισμα των πρωτογενών αποτελεσμάτων των επιμέρους υποτομέων, μείον το ενοποιημένο πρωτογενές αποτέλεσμα της Γενικής Κυβέρνησης (βλ. σελ. 2 Δελτίου Γενικής Κυβέρνησης). Στον πίνακά μας η ενοποίηση των ενδοκυβερνητικών τόκων γίνεται μαζί με τις υπόλοιπες τελικές προσαρμογές.

Οι υπόλοιπες προσαρμογές είναι η μεταβολή των ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων της Γενικής Κυβέρνησης (προσεγγιστικό μέγεθος για τη μεταβολή των απλήρωτων υποχρεώσεων), τα έσοδα από ANFAs και SMPs (περιλαμβάνονται κατά ESA αλλά εξαιρούνται από τη μεθοδολογία της ενισχυμένης εποπτείας) και οι πωλήσεις πάγιων περιουσιακών στοιχείων⁵ (υπολογίζονται κατά ESA αλλά εξαιρούνται με τη σύμβαση ενισχυμένης εποπτείας). Επιπρόσθετα, μια επιπλέον προσαρμογή για το τρέχον έτος με τίτλο «Προσαρμογές αναδρομικών» αφορά τις αναδρομικές αποδοχές των ειδικών μισθολογίων που καταβλήθηκαν το 2019 αλλά επιβαρύνουν δημοσιονομικά το 2018 σε δεδουλευμένους όρους.

Σημειώνεται, τέλος, ότι το Ενοποιημένο Πρωτογενές Αποτέλεσμα με Προσαρμογές που παρουσιάζουμε είναι μια εκτίμηση που διευκολύνει τη σύγκριση με το αντίστοιχο διάστημα του προηγούμενου έτους (που έχει υπολογιστεί με την ίδια μεθοδολογία) και επιτρέπει την παρακολούθηση της δημοσιονομικής πορείας κατά το τρέχον έτος. Τονίζουμε, ωστόσο, ότι δεν είναι συγκρίσιμο με το αποτέλεσμα που δημοσιεύει η ΕΛΣΤΑΤ ακολουθώντας τη

---

⁵ Οι αποκρατικοποιήσεις έχουν ιδιαίτερη δημοσιονομική μεταχείριση. Αν πρόκειται για χρηματοοικονομικές συναλλαγές, όπως η αγοραπωλησία μετοχών, τότε δεν καταγράφονται καθόλου στο αποτέλεσμα. Αν πρόκειται για πωλήσεις μη χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων, όπως ακίνητα, τότε καταγράφονται στο αποτέλεσμα κατά ESA αλλά όχι στο αποτέλεσμα της ενισχυμένης εποπτείας. Αν τέλος, πρόκειται για έσοδα από εκμετάλλευση δημόσιων περιουσιακών στοιχείων με διατήρηση της ιδιοκτησίας από το κράτος, δηλαδή παραχωρήσεις, τότε καταγράφονται και στο αποτέλεσμα κατά ESA και στο αποτέλεσμα της ενισχυμένης εποπτείας. Ωστόσο, το αντίτιμο της παραχώρησης δεν καταγράφεται εξολοκλήρου στο έτος είσπραξης, αλλά κατανέμεται στα έτη διάρκειας της παραχώρησης με όρους παρούσας αξίας, δηλαδή τα ποσά στα πρώτα έτη είναι σχετικά χαμηλά και αυξάνονται στα επόμενα.

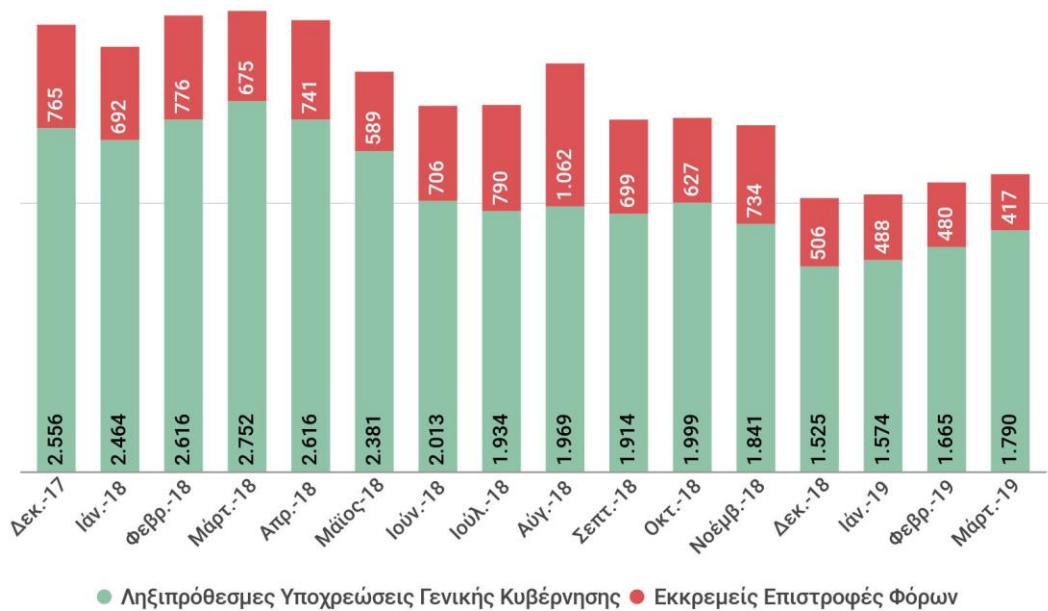
μεθοδολογία ESA ούτε με εκείνο που δημοσιοποιεί το ΓΛΚ ακολουθώντας τη μεθοδολογία της ενισχυμένης εποπτείας. Αυτά τα τελευταία είναι τα μόνα επίσημα αποτελέσματα και περιλαμβάνουν επιπλέον προσαρμογές όπως η χρονική μεταχείριση επιμέρους φορολογικών εσόδων, ο υπολογισμός clawback/rebate, η διαφορά πληρωμών από φυσικές παραλαβές εξοπλιστικών, η διαφορά εισπράξεων από αιτήματα πληρωμής (claims) ΠΔΕ, τα οριστικά στοιχεία μεταβολής των απλήρωτων υποχρεώσεων και εκκρεμών επιστροφών φόρων κ.λπ., οι οποίες απουσιάζουν από τον παρόν πίνακα.

2.4. Ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις και απαιτήσεις Δημοσίου

Ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις δημοσίου

Οι ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις του δημοσίου προς τους ιδιώτες διακρίνονται στις ληξιπρόθεσμες δαπάνες για αγορά αγαθών και υπηρεσιών από τους φορείς της Γενικής Κυβέρνησης και στις εκκρεμείς επιστροφές φόρων.

Διάγραμμα 4 Ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις Γενικής Κυβέρνησης, σε εκατ. ευρώ

Στο πρώτο τρίμηνο του 2018 καταγράφηκε αύξηση των συνολικών ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων σε ετήσια βάση κατά 176 εκατ. ευρώ. Ειδικότερα, σε σύγκριση με τον Δεκέμβριο του 2018 οι ληξιπρόθεσμες οφειλές αυξήθηκαν κατά 265 εκατ. ευρώ φτάνοντας τα 1.790 εκατ. ευρώ και οι εκκρεμείς επιστροφές φόρων μειώθηκαν κατά 89 εκατ. ευρώ στα 417 εκατ. ευρώ. Σημειώνουμε ωστόσο ότι η αύξηση των ληξιπρόθεσμων οφειλών στους πρώτους μήνες κάθε έτους είναι σύνηθες εποχικό φαινόμενο και οφείλεται στις καθυστερήσεις έγκρισης και διαχείρισης των προϋπολογισμών των φορέων.

Ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις φορολογουμένων

Το συνολικό ληξιπρόθεσμο υπόλοιπο⁶ στο τέλος του πρώτου τριμήνου του 2019, σύμφωνα με τα στοιχεία της ΑΑΔΕ, διαμορφώθηκε στα 104,3 δις ευρώ, αυξημένο κατά 2,67 δις ευρώ σε σχέση με το πρώτο τρίμηνο του 2018. Ωστόσο σε σύγκριση με το τέλος του 2018 διαπιστώνεται μείωση του συνολικού ληξιπρόθεσμου υπολοίπου κατά 49,81 εκατ. ευρώ.

Αυτή η μείωση οφείλεται στο γεγονός ότι στη διάρκεια του πρώτου τριμήνου οι εκροές από το συνολικό ληξιπρόθεσμο υπόλοιπο, δηλαδή οι εισπράξεις και διαγραφές ληξιπρόθεσμων οφειλών (2,27 δις ευρώ), ήταν περισσότερες από τις εισροές, δηλαδή τη δημιουργία νέων ληξιπρόθεσμων οφειλών⁷ (2,22 δις ευρώ).

Παράλληλα, μείωση παρουσιάζει και το «πραγματικό» ληξιπρόθεσμο υπόλοιπο, δηλαδή το συνολικό υπόλοιπο μετά την αφαίρεση των οφειλών οι οποίες χαρακτηρίζονται ως ανεπίδεκτες είσπραξης. Ειδικότερα, το πραγματικό ληξιπρόθεσμο υπόλοιπο την 1/4/2019 ανήλθε στα 86,05 δις ευρώ, μειωμένο κατά 1,48 δις ευρώ σε σχέση με το πρώτο τρίμηνο του 2018 και κατά 209 εκατ. ευρώ σε σχέση με το τέλος του 2018.

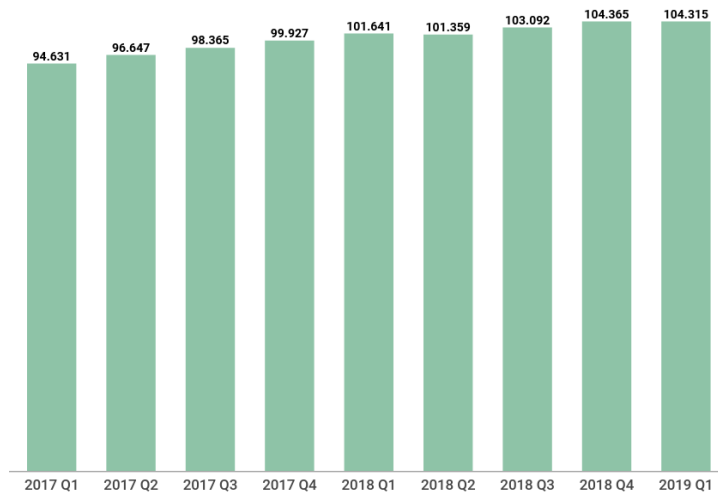
Εξετάζοντας την πορεία του συνολικού ληξιπρόθεσμου υπολοίπου κατά το πρώτο τρίμηνο του 2019 σε μηνιαία βάση διαπιστώνουμε ότι τον Ιανουάριο (στοιχεία κατά την 1/2/2019) αυξήθηκε κατά 329,38 εκατ. ευρώ σε σχέση με τον προηγούμενο μήνα. Το μεγαλύτερο μέρος της αύξησης προέρχεται από τον ΦΠΑ, λόγω της λήξης της προθεσμίας καταβολής της δόσης της τελευταίας περιοδικής δήλωσης του 2018. Ωστόσο τον Φεβρουάριο (στοιχεία κατά την 1/3/2019) το συνολικό ληξιπρόθεσμο υπόλοιπο μειώθηκε κατά 42,61 εκατ. ευρώ, γεγονός που αποδίδεται σε εισπράξεις και διαγραφές που αφορούν σε οφειλές φόρων εισοδήματος και περιουσίας, καθώς και σε δικαστικά έξοδα. Τον Μάρτιο (στοιχεία κατά την 1/4/2019) η μείωση του συνολικού ληξιπρόθεσμου υπολοίπου ήταν μεγαλύτερη σε σχέση με τον προηγούμενο μήνα (336,57 εκατ. ευρώ). Το μεγαλύτερο μέρος της μείωσης εντοπίζεται στην κατηγορία εισοδήματος και περιλαμβάνει εκτός από τις εισπράξεις και σημαντικό ποσό διαγραφών.

---

⁶ Το «Συνολικό Ληξιπρόθεσμο Υπόλοιπο» περιλαμβάνει τις συσσωρευμένες οφειλές στο τέλος κάθε μήνα αναφοράς, αθροίζοντας το «παλιό» ληξιπρόθεσμο χρέος, όπως διαμορφώθηκε στις 30/11 του προηγούμενου έτους, με το «νέο» ληξιπρόθεσμο χρέος, όπως διαμορφώθηκε μέχρι τον μήνα αναφοράς και αφαιρώντας εισπράξεις και διαγραφές έναντι «παλιού» και «νέου» ληξιπρόθεσμου χρέους μέχρι τον μήνα αναφοράς.

⁷ Επειδή τα νέα ληξιπρόθεσμα υπολογίζονται στην αρχή του μήνα αναφοράς, ενώ το συνολικό ληξιπρόθεσμο στο τέλος του, ο υπολογισμός του νέου ληξιπρόθεσμου χρέους της περιόδου 1/1/2019-31/3/2019 γίνεται βάσει της ταυτότητας ροών-αποθεμάτων. Επομένως αν εφαρμόσουμε την ταυτότητα $S_2 - S_1 = I - O$, σύμφωνα με την οποία η μεταβολή του αποθέματος (συνολικό ληξιπρόθεσμο) μεταξύ δύο χρονικών στιγμών ισούται με τις εισροές (νέο ληξιπρόθεσμο) μείον τις εκροές (εισπράξεις και διαγραφές) στη διάρκεια μεταξύ των δύο χρονικών στιγμών και λύσουμε ως προς τις εισροές, τότε το νέο ληξιπρόθεσμο είναι $104,32 - 104,37 + 2,27 = 2,22$ δις ευρώ.

Διάγραμμα 5 Ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις φορολογούμενων, σε εκατ. ευρώ

Όσον αφορά στη σύνθεση του συνολικού ληξιπρόθεσμου υπολοίπου, τα μη φορολογικά έσοδα (49,4 δις ευρώ) αποτελούν τη σημαντικότερη πηγή (47,4%), εκ των οποίων το μεγαλύτερο μέρος (33,7 δις ευρώ) αφορά σε πρόστιμα ΚΒΣ. Σημαντικό είναι επίσης το ύψος των έμμεσων φόρων (29,2 δις ευρώ), οι οποίοι αποτελούν το 28% του συνολικού ληξιπρόθεσμου υπολοίπου με βασικότερη κατηγορία αυτή του ΦΠΑ (23,1 δις ευρώ). Παράλληλα, από τους άμεσους φόρους (22,8 δις ευρώ) πηγάζει το 21,8% του συνολικού ληξιπρόθεσμου υπολοίπου με κύριες κατηγορίες αυτές του εισοδήματος (19,2 δις ευρώ) και της περιουσίας (2,7 δις ευρώ).

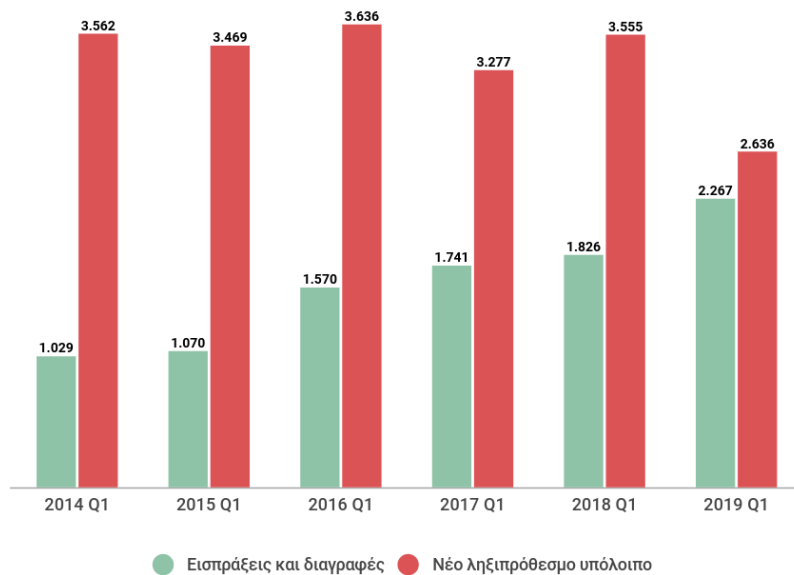
Στα θετικά στοιχεία του πρώτου τριμήνου του 2019 περιλαμβάνεται η περαιτέρω μείωση του ρυθμού δημιουργίας νέων ληξιπρόθεσμων, αφού τα νέα ληξιπρόθεσμα της περιόδου 1/12/2018-28/2/2019 ανέρχονται σε 2,6 δις ευρώ, παρουσιάζοντας μείωση κατά 919,5 εκατ. ευρώ σε σύγκριση με το αντίστοιχο χρονικό διάστημα του προηγούμενου έτους.

Παράλληλα συνεχίζεται και σε αυτό το τρίμηνο, σε σύγκριση με την αντίστοιχη περίοδο του προηγούμενου έτους, η αύξηση των εκρών από το συνολικό ληξιπρόθεσμο υπόλοιπο, δηλαδή του αθροίσματος των εισπράξεων και των διαγραφών. Ειδικότερα, το εν λόγω άθροισμα αυξήθηκε κατά 441,5 εκατ. ευρώ σε σχέση με το πρώτο τρίμηνο του 2018, γεγονός ωστόσο που οφείλεται στην αύξηση των διαγραφών κατά 560,1 εκατ. ευρώ. Αντίθετα στο πρώτο τρίμηνο του 2019 σημειώθηκε μείωση των εισπράξεων επί των συνολικών ληξιπρόθεσμων οφειλών κατά 118,6 εκατ. ευρώ σε σχέση με την αντίστοιχη περίοδο του 2018.

Στο σημείο αυτό αξίζει να επισημανθεί ότι το ποσοστό του συνολικού ληξιπρόθεσμου υπολοίπου που είναι ρυθμισμένο διαμορφώθηκε την 1/4/2019 στο 3,3%, δηλαδή στο ίδιο επίπεδο που βρισκόταν τέσσερα χρόνια πριν (2,9% την 1/4/2015), ενώ παρουσιάζει συνεχή πτωτική πορεία από την 1/8/2015 που βρισκόταν στο 7,6% και μετά. Σημειώνεται ότι το υψηλό ποσοστό ρυθμισμένου ληξιπρόθεσμου υπολοίπου κατά την 1/8/2015 οφείλεται στη δυνατότητα που είχε δοθεί στους οφειλέτες βάσει του ν.4321/2015 (32 Α΄) να ρυθμίσουν τα χρέη τους με ιδιαίτερως ευνοϊκούς όρους. Έκτοτε οι εν λόγω οφειλές είτε αποπληρώνονται σταδιακά, είτε τίθενται εκτός ρύθμισης λόγω μη αποπληρωμής δόσεων, ενώ παράλληλα λιγότερες οφειλές εντάσσονται σε ρύθμιση.

Με το Μέρος Β' του ν.4611/2019 (73 Α') δίνεται η δυνατότητα στους οφειλέτες να ρυθμίσουν τις ληξιπρόθεσμες οφειλές τους. Ο αριθμός των μηνιαίων δόσεων για τα φυσικά και τα νομικά πρόσωπα ή οντότητες μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα δύναται να φτάσει έως και τις 120 και καθορίζεται βάσει του συνολικού εισοδήματος του οφειλέτη και του ύψους της ρυθμιζόμενης οφειλής. Επίσης για τα νομικά πρόσωπα ή οντότητες κερδοσκοπικού χαρακτήρα χορηγείται δυνατότητα ρύθμισης των οφειλών τους σε μέχρι 36 δόσεις σε ορισμένες κατηγορίες οφειλών. Οι ανωτέρω διατάξεις αναμένεται να αυξήσουν το ποσοστό των ρυθμισμένων οφειλών, καθώς διευκολύνουν τους φορολογούμενους στην αποπληρωμή των οφειλών τους. Τα αποτελέσματά τους ωστόσο θα γίνουν φανερά κατά το δεύτερο εξάμηνο του 2019, οπότε θα έχει παρέλθει η ισχύουσα καταληκτική προθεσμία υπαγωγής στη ρύθμιση.

Διάγραμμα 6 Εισπράξεις-διαγραφές και νέα ληξιπρόθεσμα, σε εκατ. ευρώ

Αναφορικά με τον συνολικό αριθμό των οφειλετών, στο πρώτο τρίμηνο του 2019 παρατηρείται αύξηση κατά 32.251 πρόσωπα (φυσικά και νομικά) σε σχέση με το πρώτο τρίμηνο του 2018 με αποτέλεσμα να διαμορφώνεται στους 3.940.098 οφειλέτες. Η αύξηση του αριθμού των οφειλετών προέρχεται κυρίως από τους οφειλέτες με χρέη μικρότερα από 500 ευρώ, ενώ μείωση παρατηρείται στον αριθμό εκείνων που οφείλουν μεταξύ 500 και 10.000 ευρώ.

Πίνακας 6 Κατανομή οφειλετών

Εύρος οφειλής (ευρώ)	Πλήθος ΑΦΜ οφειλετών πρώτο τρίμηνο 2018	Πλήθος ΑΦΜ οφειλετών πρώτο τρίμηνο 2019	Μεταβολή πλήθους οφειλετών	Ποσοστιαία μεταβολή πλήθους οφειλετών
<500	2.096.159	2.137.009	40.850	1,95%
500-10.000	1.524.812	1.504.851	-19.961	-1,31%
10.000-100.000	245.826	254.970	9.144	3,72%
100.000-1.000.000	33.174	35.202	2.028	6,11%
>1.000.000	7.876	8.066	190	2,41%
Σύνολο	3.907.847	3.940.098	32.251	0,83%

Πηγή: ΑΑΔΕ

Σε σχέση με το προηγούμενο τρίμηνο παρατηρείται μείωση του αριθμού των οφειλετών κατά 124.652, με αποτέλεσμα τη σταδιακή αποκλιμάκωση του συγκεκριμένου μεγέθους στο πλαίσιο της εποχικότητας. Εξετάζοντας τη μηνιαία εξέλιξη του αριθμού των οφειλετών διαπιστώνεται ότι τον Ιανουάριο το πλήθος των οφειλετών αυξήθηκε κατά 59.447 πρόσωπα σε σχέση με τον προηγούμενο μήνα, ενώ τον Φεβρουάριο και τον Μάρτιο σημειώθηκε μείωση κατά 118.424 και 65.675 οφειλέτες αντίστοιχα.

Ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις ασφαλισμένων

Από την άλλη πλευρά, σύμφωνα με την 1η Τριμηνιαία Έκθεση Προόδου Έτους 2019 του ΚΕΑΟ, το σύνολο των ληξιπρόθεσμων ασφαλιστικών οφειλών στο τέλος του πρώτου τριμήνου του έτους διαμορφώθηκε στα 35.358 εκατ. ευρώ⁸, δηλαδή παρουσίασε αύξηση κατά 572 εκατ. ευρώ σε σχέση με το προηγούμενο τρίμηνο, εκ των οποίων 180 εκατ. ευρώ αφορούν σε αύξηση στις κύριες οφειλές.

Η ανωτέρω αύξηση οφείλεται αφενός στην ένταξη νέων οφειλών και στην αύξηση των πρόσθετων τελών για τους οφειλέτες που είναι ήδη ενταγμένοι στο ΚΕΑΟ και αφετέρου στην εισαγωγή 52.206 νέων οφειλετών με συνολικές οφειλές ύψους 179 εκατ. ευρώ. Ως εκ τούτου, ο συνολικός αριθμός των οφειλετών διαμορφώθηκε στο τέλος του Μαρτίου στους 1.422.629, αυξημένος σε σχέση με το προηγούμενο τρίμηνο κατά 15.568 οφειλέτες.

Στο σημείο αυτό σημειώνεται ότι σύμφωνα με το Κεφάλαιο Α΄ του Μέρους Α΄ του ν.4611/2019 (73 Α΄) δίνεται η δυνατότητα ρύθμισης των οφειλών προς τους φορείς κοινωνικής ασφάλισης σε έως και 120 μηνιαίες δόσεις. Οι εν λόγω διατάξεις αναμένεται να διευκολύνουν τους οφειλέτες στην αποπληρωμή των οφειλών τους και συγχρόνως να αυξήσουν το ύψος των οφειλών που έχουν υπαχθεί σε καθεστώς ρύθμισης. Ωστόσο, δεδομένου ότι η προβλεπόμενη προθεσμία υπαγωγής στη ρύθμιση λήγει στις 30.9.2019, τα συνολικά αποτελέσματα των συγκεκριμένων διατάξεων θα μπορέσουν να αξιολογηθούν κατά το τελευταίο τρίμηνο του έτους.

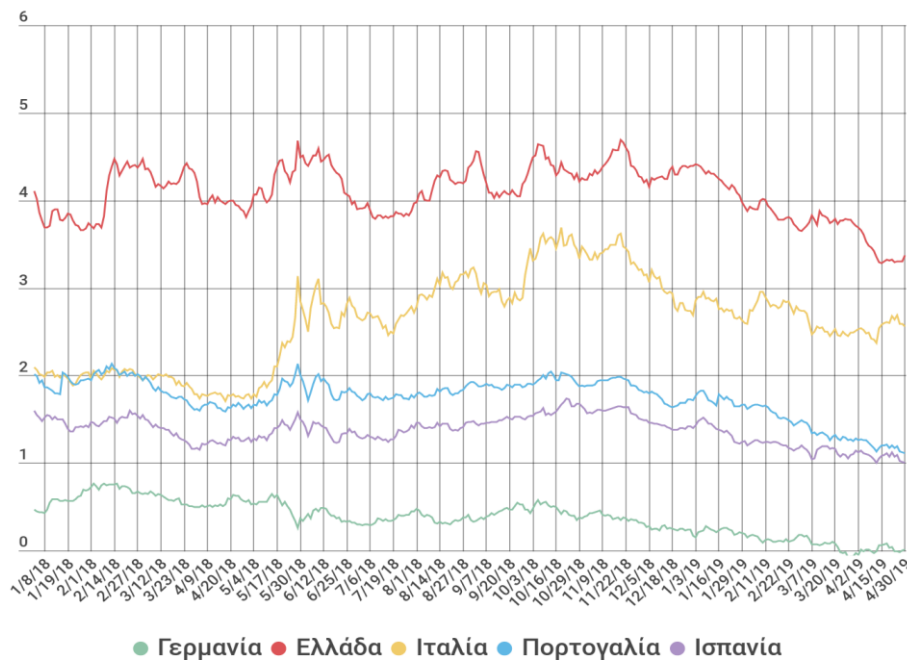
⁸ Οι συνολικές οφειλές περιλαμβάνουν τις κύριες οφειλές ύψους 24.701 εκατ. ευρώ και τα πρόσθετα τέλη ύψους 10.657 εκατ. ευρώ.

2.5. Δημόσιο χρέος

Οι αποδόσεις των δεκαετών τίτλων

Παρά τις αβεβαιότητες στις διεθνείς αγορές, οι αποδόσεις των δεκαετών τίτλων του ελληνικού κράτους παρουσίασαν πτωτική πορεία, ακολουθώντας αυτή των αντίστοιχων τίτλων της Ιταλίας και των άλλων χωρών. Συγκεκριμένα η τάση είναι σταθερά πτωτική από τις 20/11/2018, όπου καταγράφηκε και η υψηλότερη τιμή (4,69%) από τις αρχές του 2018. Αυτή η ευνοϊκή συγκυρία φαίνεται να διατηρείται για τις αποδόσεις των δεκαετών τίτλων που στις 30/4/2019 παρουσίαζαν απόδοση 3,37%.

Διάγραμμα 7 Αποδόσεις 10ετών ομολόγων

Ωστόσο, οι αποδόσεις των ελληνικών τίτλων παραμένουν σημαντικά υψηλότερες από τις αποδόσεις αντίστοιχων τίτλων των λοιπών χωρών της Ευρωζώνης. Η διαφορά από τους γερμανικούς τίτλους, από 364 μονάδες βάσης στις αρχές του 2018, έχει διαμορφωθεί στις 335,6 στο τέλος Απριλίου του 2019, ενώ η διαφορά από τους πορτογαλικούς τίτλους έχει διαμορφωθεί στις 225,4 από 209,7 μονάδες βάσης.

Η διαφορά από τους ιταλικούς τίτλους έχει μειωθεί από τις 201 μονάδες βάσης στην αρχή του 2018 στις 81,4 μονάδες, και οφείλεται τόσο στην αύξηση των αποδόσεων των ιταλικών τίτλων όσο και στη μείωση των ελληνικών. Η διαφορά από τους ισπανικούς τίτλους έχει μειωθεί στις 237 μονάδες βάσης, από 251 στην αρχή του 2018.

3. Διαρθρωτικές εξελίξεις

3.1. Κοινωνική πολιτική

Στοιχεία εκτέλεσης προϋπολογισμού κοινωνικής ασφάλισης Α' τριμήνου 2019

Η εκτέλεση του προϋπολογισμού των ασφαλιστικών ταμείων για το πρώτο τρίμηνο του έτους 2019 εμφανίζει μειωμένο πλεόνασμα σε σχέση με το 2018 κατά 544 εκατ. ευρώ, καθώς τα έσοδα είναι μειωμένα κατά 358 εκατ. ευρώ και οι δαπάνες αυξημένες κατά 186 εκατ. ευρώ.

Ειδικότερα, σύμφωνα με τα στοιχεία εκτέλεσης του προϋπολογισμού των ασφαλιστικών ταμείων για το πρώτο τρίμηνο 2019, τα έσοδα από εισφορές και ρυθμίσεις οφειλών συγκρινόμενα με τα αντίστοιχα μεγέθη του 2018, είναι βελτιωμένα κατά 84 εκατ. ευρώ, ενώ οι μεταβιβάσεις από τον κρατικό προϋπολογισμό μειωμένες κατά 198 εκατ. ευρώ. Οι εισπράξεις υπέρ τρίτων είναι αυξημένες κατά 4 εκατ. ευρώ και τα λοιπά έσοδα μειωμένα κατά 248 εκατ. ευρώ.

Πίνακας 7 Εκτέλεση προϋπολογισμού κοινωνικής ασφάλισης Ιανουάριος-Μάρτιος 2019, σε εκατ. ευρώ

	Α τρίμηνο 2019	Α τρίμηνο 2018	Διαφορά
ΕΣΟΔΑ	10.753	11.111	- 358
Εισφορές και ρυθμίσεις οφειλών	3.730	3.647	84
Μεταβιβάσεις από κρατικό προϋπολογισμό	3.427	3.626	- 198
Εισπράξεις υπέρ τρίτων	2.910	2.906	4
Άλλα έσοδα	685	933	- 248
ΔΑΠΑΝΕΣ	10.415	10.229	186
Συντάξεις (κύριες και επικουρικές)	7.019	7.134	- 115
Άλλες παροχές και εφάπαξ	226	327	- 102
Αποδόσεις προς τρίτους	2.907	2.680	226
Άλλες δαπάνες	264	87	176
ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ	338	882	- 544

Πηγή: Υπουργείο Εργασίας

Οι δαπάνες για την καταβολή συντάξεων (κύριων και επικουρικών) είναι μειωμένες κατά 115 εκατ. ευρώ, οι άλλες παροχές και εφάπαξ μειωμένες κατά 102 εκατ. ευρώ, οι αποδόσεις προς τρίτους είναι αυξημένες κατά 226 εκατ. ευρώ και οι λοιπές δαπάνες αυξημένες κατά 176 εκατ. ευρώ.

Στο τέλος του πρώτου τριμήνου 2019 ο ΕΦΚΑ καταβάλλει 2.743.781 συντάξεις (που αντιστοιχούν σε 2.513.705 συνταξιούχους), αριθμός μειωμένος σε σχέση με τον Δεκέμβριο 2018 που ήταν 2.761.535 (και αντιστοιχούσε σε 2.529.974 συνταξιούχους). Ο συνολικός αριθμός των εκκρεμών αιτήσεων συνταξιοδότησης αυξήθηκε στο τέλος Μαρτίου 2019 σε 97.337 (94.033 το τέλος Μαρτίου 2018) με εκτιμώμενη δαπάνη περίπου 379,6 εκατ. ευρώ

(περίπου 353,5 εκατ. ευρώ τον Μάρτιο 2018), ενώ οι ληξιπρόθεσμες⁹ αιτήσεις κύριας σύνταξης στον ΕΦΚΑ μειώθηκαν από¹⁰ 73.919 στο τέλος Μαρτίου 2018 (εκτιμώμενη δαπάνη 353,5 εκατ. ευρώ) σε 44.443 στο τέλος Μαρτίου 2019 (εκτιμώμενη δαπάνη περίπου 205 εκατ. ευρώ). Αντίστοιχα, στο ΕΤΕΑΕΠ ο αριθμός των ληξιπρόθεσμων αιτήσεων επικουρικής σύνταξης μειώθηκε από 85.568 στο τέλος Δεκεμβρίου 2018 (εκτιμώμενη δαπάνη περίπου 180 εκατ. ευρώ) σε 41.462 (εκτιμώμενη δαπάνη περίπου 77 εκατ. ευρώ) στο τέλος Μαρτίου 2019.

Προστασία ευάλωτων κοινωνικών ομάδων

Κοινωνική αλληλεγγύη

Από τον Φεβρουάριο 2018 διαμορφώνεται ένα ενιαίο πλαίσιο απονομής προνοιακών επιδομάτων προκειμένου να διευκολύνει τις σχέσεις των ατόμων με αναπηρία με το κράτος. Η νέα αυτή διαδικασία¹¹ απονομής προνοιακών παροχών σε χρήμα για τα άτομα με αναπηρία γίνεται πλέον μηνιαία από μια ενιαία αρχή, τον Οργανισμό Προνοιακών Επιδομάτων Κοινωνικής Αλληλεγγύης (ΟΠΕΚΑ), και οι δικαιούχοι λαμβάνουν τα επιδόματά τους σε σταθερή ημερομηνία.

Κατά την πιλοτική φάση του προγράμματος είχε προϋπολογισθεί ποσό 2,2 εκατ. ευρώ, από το οποίο απορροφήθηκε το 97,85%. Το πλήθος των δικαιούχων τον Δεκέμβριο 2018 ήταν 1.219 άτομα.

Κοινωνικό Εισόδημα Αλληλεγγύης

Από τα συνολικά στοιχεία για το κοινωνικό εισόδημα αλληλεγγύης¹² προκύπτει ότι με βάση τα στοιχεία που ήταν διαθέσιμα μέχρι το τέλος Μαρτίου 2019, το πρώτο τρίμηνο 2019 η μέση μηνιαία καταβολή ανά νοικοκυριό διαμορφώθηκε στα 203,23 ευρώ για περισσότερα από 261.000 νοικοκυριά (περίπου 487.500 άτομα) που έχουν ενταχθεί στο πρόγραμμα. Ο συνολικός μηνιαίος προϋπολογισμός για τις εγκεκριμένες αιτήσεις ανέρχεται σε λίγο περισσότερα από 53 εκατ. ευρώ.

Από τα δημογραφικά χαρακτηριστικά των νοικοκυριών που έχουν ενταχθεί στο ΚΕΑ, προκύπτει ότι το 23,4% έχουν¹³ και ανήλικα μέλη (κατά μέσο όρο 1,6 ανήλικα μέλη), 11,8% έχουν και μέλη άνω των 65 ετών, ενώ 55,60% των αιτήσεων που έχουν γίνει δεκτές αφορούν μονομελή νοικοκυριά. Όσον αφορά το εισόδημα των δικαιούχων ΚΕΑ, από τα στοιχεία προκύπτει ότι το 52,1% έχει μηδενικό εισόδημα, ενώ περίπου 67,5% έχει εισόδημα μέχρι 500 ευρώ. Ποσοστό 26,9% των νοικοκυριών δηλώνουν εισόδημα μόνο από κοινωνικές παροχές, ενώ 37,7% των δικαιούχων νοικοκυριών δηλώνουν εισόδημα από καταθέσεις. Η πλειοψηφία των δικαιούχων ΚΕΑ είναι άνεργοι (51,8%, από τους οποίους το 59,7% είναι εγγεγραμμένοι στον ΟΑΕΔ), 19,2% είναι εργαζόμενοι, το 1,3% είναι συνταξιούχοι και το 20,54% είναι παιδιά.

---

⁹ Ως ληξιπρόθεσμες χαρακτηρίζονται οι αιτήσεις συνταξιοδότησης που εκκρεμούν για τουλάχιστον 90 ημέρες.

¹⁰ Στις ληξιπρόθεσμες αυτές αιτήσεις δεν περιλαμβάνονται εκείνες που αφορούν και συνταξιοδότηση με διεθνείς κανόνες.

¹¹ Η νέα διαδικασία εφαρμόστηκε πιλοτικά κατά το 2018, αρχικά για τις αιτήσεις από την Αττική και στη συνέχεια για τις αιτήσεις από τη Θεσσαλονίκη και την Αχαΐα.

¹² Όπως προκύπτουν από την Έκθεση Παρακολούθησης Μαρτίου 2019 του ΚΕΑ, της Διεύθυνσης Καταπολέμησης της Φτώχειας του Υπουργείου Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης & Κοινωνικής Αλληλεγγύης.

¹³ Το ποσοστό των δικαιούχων οικογενειών με ανήλικα μέλη τον Δεκέμβριο 2018 ήταν 27,15% (κατά μέσο όρο 1,7 ανήλικα μέλη ανά νοικοκυριό), υψηλότερο από το αντίστοιχο του Μαρτίου 2019, ενώ το ποσοστό των δικαιούχων με μέλη άνω των 65 ετών ήταν 10,13% (χαμηλότερο από το αντίστοιχο ποσοστό του Μαρτίου 2018).

Επίδομα στέγασης

Το πρόγραμμα «Επίδομα στέγασης» υλοποιείται από τον ΟΠΕΚΑ σε εθνικό επίπεδο από τον Μάρτιο 2019 με το δικαίωμα στην καταβολή του επιδόματος να ισχύει από 1/1/2019. Το μηνιαίο κόστος του προγράμματος ανέρχεται σε περίπου 22,4 εκατ. ευρώ, ενώ η εκτίμηση για το ετήσιο κόστος είναι περίπου 270 εκατ. ευρώ.

Σύμφωνα με τα στοιχεία¹⁴ της 31^{ης} Μαρτίου 2019, έχει εγκριθεί το 50,3% των περίπου 360 χιλιάδων αιτήσεων που έχουν υποβληθεί. Ο συνολικός αριθμός των ατόμων που ωφελούνται από τις περίπου 181 χιλιάδες εγκεκριμένες αιτήσεις ανέρχεται σε περίπου 500 χιλιάδες, με μέσο όρο μελών ανά εγκεκριμένη αίτηση 2,7. Η πλειονότητα των εγκεκριμένων αιτήσεων έχουν υποβληθεί από μονοπρόσωπα νοικοκυριά (28,7%), ενώ δεύτερη μεγαλύτερη κατηγορία είναι οι αιτήσεις από τετραμελή νοικοκυριά (25,9%).

Όσον αφορά τα εισοδήματα των δικαιούχων του επιδόματος στέγασης, το 1,3% δηλώνει μηδενικό εισόδημα, 45,1% εισόδημα από επιδόματα, ενώ το 22,3% λαμβάνει ταυτόχρονα και το Κοινωνικό Εισόδημα Αλληλεγγύης (ΚΕΑ).

3.2. Κοινωνικές δαπάνες στην Ελλάδα και την Ευρωζώνη

Οι κρατικές δαπάνες¹⁵ ως ποσοστό του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος (ΑΕΠ) εμφανίζουν πτωτική τάση στην Ευρωζώνη από το 2009 (50,7%) μέχρι το 2017 (47,0%), σύμφωνα με πρόσφατα στοιχεία της Eurostat, ενώ είχε προηγηθεί αύξησή τους από το 2007 (45,4%).

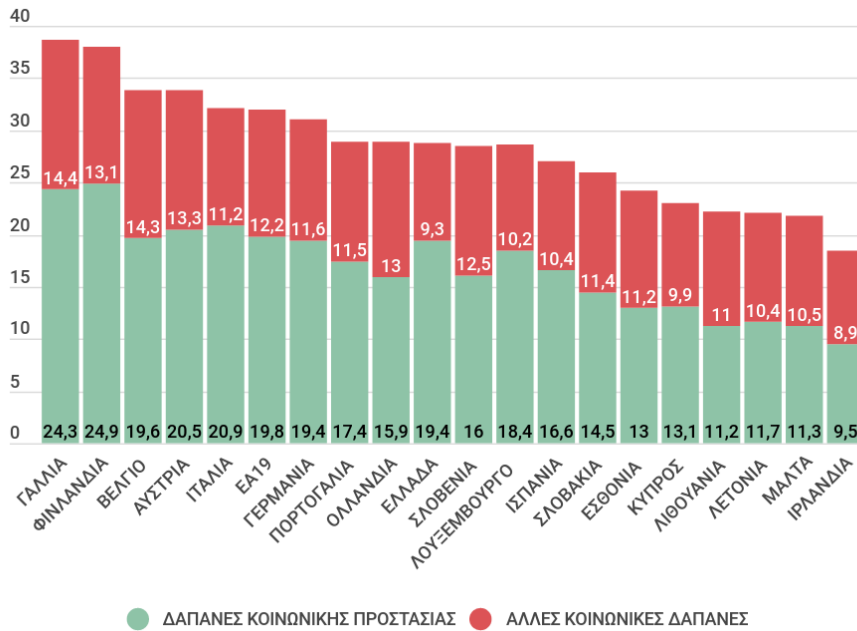
Η Ελλάδα κατέχει την έκτη υψηλότερη θέση ως προς το ύψος των κρατικών δαπανών στην Ευρωζώνη το 2017 (47,3% του ΑΕΠ), λίγο υψηλότερο από τον μέσο ευρωπαϊκό όρο (47,0% του ΑΕΠ). Μεταξύ των χωρών της Ευρωζώνης διαφέρει τόσο το επίπεδο του συνόλου των κρατικών δαπανών (από 26,3% του ΑΕΠ στην Ιρλανδία μέχρι 56,5% στη Γαλλία) όσο και η σύνθεσή τους, με τις κοινωνικές δαπάνες να διατηρούν ωστόσο το μεγαλύτερο μερίδιο σε όλες τις χώρες και να κυμαίνονται από 38,7% του ΑΕΠ στη Γαλλία μέχρι 18,4% στην Ιρλανδία.

---

¹⁴ Όπως προκύπτουν από την Έκθεση Παρακολούθησης Μαρτίου 2019 του επιδόματος στέγασης, της Διεύθυνσης Καταπολέμησης της Φτώχειας του Υπουργείου Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης & Κοινωνικής Αλληλεγγύης.

¹⁵ Οι κρατικές δαπάνες χωρίζονται σε δέκα κατηγορίες (COFOG) σύμφωνα με την ταξινόμηση του ΟΟΣΑ, η οποία υιοθετείται και από την EUROSTAT. Οι κατηγορίες αυτές αφορούν τις δαπάνες για κοινωνική προστασία (όπου περιλαμβάνονται και οι δαπάνες για συντάξεις), υγεία, γενικές δημόσιες υπηρεσίες, παιδεία, οικονομικά θέματα, δημόσια τάξη & ασφάλεια, άμυνα, αναψυχή-πολιτισμό-θρησκεία, προστασία του περιβάλλοντος, καθώς και για στέγαση & κοινωνικές παροχές.

Διάγραμμα 8 Κοινωνικές Δαπάνες στις χώρες της Ευρωζώνης ως % του ΑΕΠ το 2017

3.2.1 Σύνοψη των κρατικών δαπανών στην Ελλάδα και την Ευρωζώνη

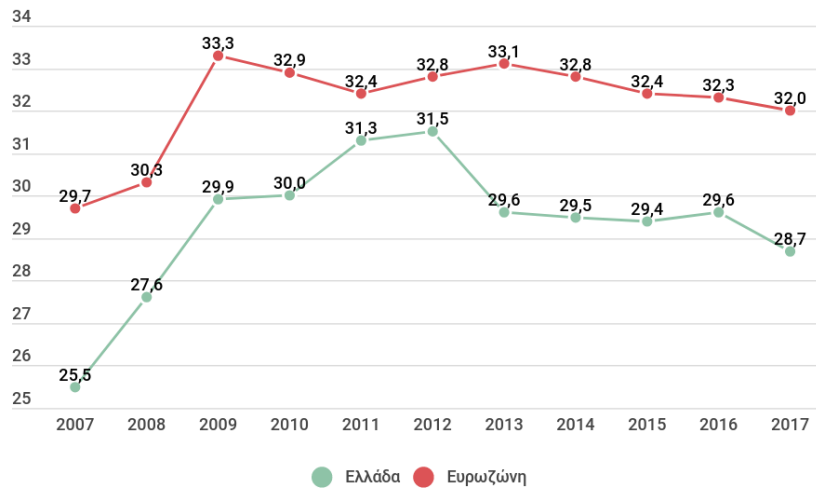
Διαχρονικά, το μεγαλύτερο μέρος των κρατικών δαπανών στην Ευρωζώνη αφορά τις δαπάνες που συνδέονται με την κοινωνική πολιτική¹⁶, οι οποίες μειώνονται ως ποσοστό του ΑΕΠ από το 2013 και εξής (από 33,1% το 2013 σε 32,0% το 2017).

Ειδικότερα, οι δαπάνες κοινωνικής προστασίας¹⁷ (στις οποίες περιλαμβάνονται και οι δαπάνες καταβολής συντάξεων), που αποτελούν το μεγαλύτερο μέρος των κοινωνικών δαπανών και φαίνεται να διαμορφώνουν την τάση των κοινωνικών δαπανών στην Ευρωζώνη, εμφανίζονται μειούμενες ως ποσοστό του ΑΕΠ από το 2013 και εξής (από 17,7% το 2007 σε 20,3% το 2013 και 19,8% το 2017).

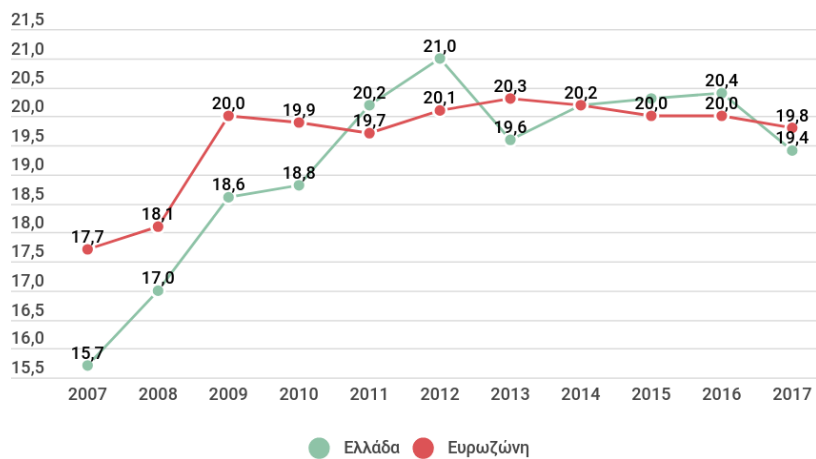
¹⁶ Δηλαδή, τις κρατικές δαπάνες που αφορούν την κοινωνική προστασία, τη στέγαση, την υγεία και την παιδεία.

¹⁷ Οι δαπάνες κοινωνικής προστασίας χωρίζονται στις δαπάνες που αφορούν την τρίτη ηλικία (συμπεριλαμβανομένων των συντάξεων), την ασθένεια & αναπηρία, την οικογένεια & τα παιδιά, την ανεργία, τη στέγαση και λοιπές δαπάνες που συνδέονται με την κοινωνική προστασία και τον κοινωνικό αποκλεισμό.

Διάγραμμα 9 Ελλάδα-Ευρωζώνη: Κοινωνικές Δαπάνες ως % του ΑΕΠ, 2007-2017

Διάγραμμα 10 Ελλάδα-Ευρωζώνη: Δαπάνες Κοινωνικής Προστασίας ως % του ΑΕΠ, 2007-2017

Στην Ελλάδα οι κοινωνικές δαπάνες ακολουθούν την τάση της Ευρωζώνης παραμένοντας συστηματικά χαμηλότερες από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο, με τις δαπάνες κοινωνικής προστασίας να αποτελούν το μεγαλύτερο μέρος τους για όλο το υπό εξέταση διάστημα 2007-2017. Ως ποσοστό του ΑΕΠ οι κοινωνικές δαπάνες αυξάνονται κατά την περίοδο 2007 – 2012 και μειώνονται στη συνέχεια (από 25,5% του ΑΕΠ το 2007 σε 31,5% το 2012 και 28,7% το 2017). Οι δαπάνες κοινωνικής προστασίας αυξάνονται κατά την περίοδο 2007-2017 κατά 3,7 ποσοστιαίες μονάδες (από 15,7% του ΑΕΠ το 2007 σε 19,4% 2017). Και στην περίπτωση της Ελλάδας φαίνεται ότι η τάση των κοινωνικών δαπανών διαμορφώνεται σε μεγάλο βαθμό από την πορεία των δαπανών για κοινωνική προστασία, το μεγαλύτερο μέρος των οποίων αφορά τις δαπάνες για την τρίτη ηλικία και τις συντάξεις.

Συγκρίνοντας τη σύνθεση των κρατικών δαπανών της Ελλάδας με το μέσο όρο της Ευρωζώνης το 2017, διαπιστώνουμε ότι ενώ στο σύνολο των δαπανών ως ποσοστό του ΑΕΠ η απόκλιση είναι μικρή¹⁸, οι κοινωνικές δαπάνες αποτελούν αναλογικά μικρότερο ποσοστό

¹⁸ Οι κρατικές δαπάνες της Ελλάδας είναι υψηλότερες κατά 0,3 ποσοστιαίες μονάδες του μέσου ευρωπαϊκού όρου το 2017.

των δημόσιων δαπανών στην Ελλάδα¹⁹, ενώ οι δαπάνες που κατευθύνονται προς γενικές δημόσιες υπηρεσίες, στην άμυνα και στη δημόσια τάξη & ασφάλεια είναι αναλογικά υψηλότερες²⁰, αν και μειούμενες αθροιστικά από το 2011 και μετά²¹.

3.3. Τράπεζες

Σύμφωνα με την πρόσφατη Έκθεση του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος, οι ελληνικές τράπεζες το προηγούμενο έτος βελτίωσαν σημαντικά τις συνθήκες ρευστότητάς τους μέσω της σταδιακής αύξησης του υπολοίπου των καταθέσεων και της αυξημένης πρόσβασης στη διατραπεζική αγορά έναντι εξασφαλίσεων.

Η εξέλιξη αυτή επέτρεψε τον ουσιαστικό μηδενισμό της χρηματοδότησής τους από τον έκτακτο μηχανισμό ρευστότητας (ELA) μέσα στο πρώτο τρίμηνο του 2019, ενώ η κεφαλαιακή επάρκειά τους κρίνεται ικανοποιητική. Εξακολουθεί όμως το ελληνικό τραπεζικό σύστημα να αντιμετωπίζει το σοβαρό πρόβλημα των μη εξυπηρετούμενων ανοιγμάτων (ΜΕΑ), ενώ συνεχίζονται οι προσπάθειες μείωσής τους. Το πρόβλημα των ΜΕΑ είναι οξύτερο όσον αφορά στα δάνεια προς ελεύθερους επαγγελματίες, μικρές επιχειρήσεις και καταναλωτές.

Σύμφωνα με την ίδια έκθεση, οι ελληνικές τράπεζες σημείωσαν αξιόλογη πρόοδο στη μείωση των ΜΕΑ, τα οποία διαμορφώθηκαν στο τέλος Δεκεμβρίου 2018 σε 81,8 δις ευρώ, μειωμένα κατά περίπου 12,7 δις συγκριτικά με το τέλος Δεκεμβρίου του 2017. Η υποχώρηση αυτή οφείλεται κυρίως σε διαγραφές ύψους 5,9 δις ευρώ και πωλήσεις ύψους 5,8 δις ευρώ.

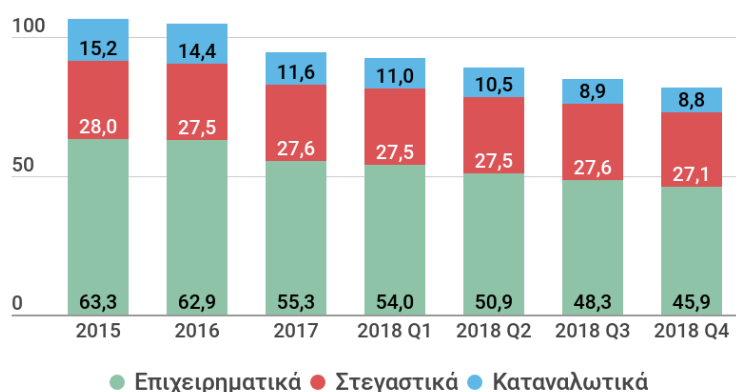
Σύμφωνα με τα στοιχεία της ΤτΕ, τον Δεκέμβριο του 2018 ο λόγος των ΜΕΑ προς το σύνολο των δανείων παρέμεινε σε υψηλό επίπεδο (45,4%). Ως προς τους επιμέρους δείκτες, το ποσοστό των ΜΕΑ διαμορφώθηκε σε 44,5% για τα στεγαστικά δάνεια, σε 53% για τα καταναλωτικά και σε 44,6% για τα επιχειρηματικά. Στο επιχειρηματικό χαρτοφυλάκιο των ΜΕΑ, το ποσοστό των ελεύθερων επαγγελματιών και πολύ μικρών επιχειρήσεων όσο και των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων παραμένει ιδιαίτερα υψηλό και διαμορφώνεται σε 67,4% και 57,5% αντίστοιχα, ενώ σαφώς μικρότερο (25,8%) είναι το αντίστοιχο ποσοστό για τις μεγάλες επιχειρήσεις.

¹⁹ Ειδικότερα, οι δαπάνες για υγεία στην Ελλάδα υπολείπονται κατά 1,9 ποσοστιαίες μονάδες της Ευρωζώνης (5,2% του ΑΕΠ στην Ελλάδα έναντι 7,1% στην Ευρωζώνη), ενώ χαμηλότερες είναι και οι δαπάνες για παιδεία (3,9% του ΑΕΠ στην Ελλάδα έναντι 4,5% στην Ευρωζώνη), για κοινωνική προστασία (19,4% του ΑΕΠ στην Ελλάδα έναντι 19,8% στην Ευρωζώνη) και για στέγαση & κοινωνικές παροχές (0,2% του ΑΕΠ στην Ελλάδα έναντι 0,6% στην Ευρωζώνη).

²⁰ Ως ποσοστό του ΑΕΠ, οι δαπάνες που κατευθύνονται προς γενικές δημόσιες υπηρεσίες είναι υψηλότερες κατά 2,2 ποσοστιαίες μονάδες (8,3% του ΑΕΠ στην Ελλάδα το 2017 και 6,1% στην Ευρωζώνη), ενώ οι δαπάνες για άμυνα και δημόσια τάξη & ασφάλεια κατά 1,3 και 0,4 ποσοστιαίες μονάδες αντίστοιχα (οι δαπάνες για δημόσια τάξη & ασφάλεια ανέρχονται σε 2,1% του ΑΕΠ στην Ελλάδα και σε 1,7% στην Ευρωζώνη, ενώ οι δαπάνες για άμυνα σε 2,5% του ΑΕΠ στην Ελλάδα και 1,2% στην Ευρωζώνη).

²¹ Οι δαπάνες για γενικές δημόσιες υπηρεσίες αυξάνονται από το 2007 (11,6% του ΑΕΠ) μέχρι το 2011 (12,9% του ΑΕΠ) και μειώνονται στη συνέχεια (8,3% του ΑΕΠ το 2017), ενώ οι δαπάνες για δημόσια τάξη & ασφάλεια εμφανίζουν μικρή ανοδική τάση (από 1,5% του ΑΕΠ το 2007 σε 2,1% το 2017).

Διάγραμμα 11 Εξέλιξη μη εξυπηρετούμενων ανοιγμάτων, σε δις ευρώ

Στο τέλος Δεκεμβρίου του 2018, το υπόλοιπο των ΜΕΑ που συνδέονται με ρυθμίσεις ανερχόταν σε 30,7 δις ευρώ, στο 37,6% του συνόλου των ΜΕΑ. Στόχος είναι το ύψος των ΜΕΑ στο τέλος του 2021 να μειωθεί σε 34,1 δις ευρώ, δηλαδή 21,2% του συνόλου, το οποίο εν τούτοις απέχει πολύ από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο που είναι χαμηλότερος του 4%.

3.4. Αποκρατικοποιήσεις

Το πρόγραμμα των αποκρατικοποιήσεων του πρώτου τριμήνου του 2019 ολοκληρώθηκε σύμφωνα με τον προγραμματισμό του ΤΑΙΠΕΔ. Με βάση τις επίσημες ανακοινώσεις του Ταμείου υπήρξαν οι ακόλουθες εξελίξεις:

Τον Ιανουάριο:

- Εγκρίθηκε η σύσταση επενδυτικών συμπράξεων από το ΤΑΙΠΕΔ για την πώληση ποσοστού 50,1% στο μετοχικό κεφάλαιο των ΕΛΠΕ από τους προεπιλεγέντες υποψηφίους.

Τον Φεβρουάριο έγιναν οι ακόλουθες δράσεις:

- Υποβλήθηκαν τρεις δεσμευτικές προσφορές για την παραχώρηση του δικαιώματος χρήσης και εκμετάλλευσης της Μαρίνας Αλίμου για 40 χρόνια, για πρώτη φορά μέσω ηλεκτρονικής δημοπρασίας (e-Auction).
- Ολοκληρώθηκε η διαδικασία της χρονικής επέκτασης κατά 20 χρόνια της Σύμβασης Παραχώρησης του Διεθνούς Αεροδρομίου Αθηνών «Ελευθέριος Βενιζέλος» με την καταβολή του τιμήματος των 1,4 δις. ευρώ (συμπεριλαμβανομένου ΦΠΑ) από την εταιρεία «Διεθνής Αερολιμένας Αθηνών Α.Ε.» (ΔΑΑ). Το ΤΑΙΠΕΔ εκτιμά ότι τα έσοδα για το ελληνικό δημόσιο την 20ετή περίοδο ενδέχεται να υπερβούν τα 6 δις. ευρώ, ενώ οι επενδύσεις σε έργα εντός και εκτός αεροδρομίου θα ανέλθουν σε 2,9 δις. ευρώ.

Τον Απρίλιο ολοκληρώθηκαν οι ακόλουθες ενέργειες:

- Ολοκληρώθηκε η πώληση και μεταβίβαση του 100% του μετοχικού κεφαλαίου της ΕΕΣΤΥ στην ΤΡΑΙΝΟΣΕ, θυγατρική της Ferrovie Dello Stato Italiane S.p.A., έναντι συνολικού τιμήματος 22 εκατ. ευρώ.
- Επιλέχθηκε ως προτιμητέος επενδυτής για την παραχώρηση του δικαιώματος χρήσης και εκμετάλλευσης της μαρίνας Αλίμου για περίοδο 40 ετών η «Άκτωρ Παραχωρήσεις ΑΕ» έναντι τιμήματος 57,5 εκατ. ευρώ (καθαρή παρούσα αξία). Η συνολική αξία της συμφωνίας υπερβαίνει τα 177 εκατ. ευρώ ενώ η «Άκτωρ Παραχωρήσεις ΑΕ» θα υλοποιήσει επενδύσεις ύψους 50 εκατ. ευρώ εντός της επόμενης πενταετίας.